

הלכות שבת רנב

החזיר (אפילו הישראל בעצמו) למקום שיש מתירים אפילו לכתחלה כגון ו' שסמך ו' מ"ח
אצל תנור שאינו גרוף וקטום או כנגד המדורה תבשיל שנתבשל כל צרכו ויש בו
מרק ונצטנן לגמרי ונתחמם שם עד שהיד סולדת בו שאע"פ שיש בה חיוב הטאה
(לישראל) מכל מקום כיון שיש מתירים אפילו לכתחלה כמ"ש בס"י שו"ח (סעף ט'
כ"ד) יש לסמוך על דבריהם בדיעבד (שלא לאסור מעשה הנכרי אפילו צוהו
ישראל):

770 המשיכים בבקר וראה שהקדיחה תבשילו שבקדרה שעל פי הכירה שאינה גרופה וקטומה
שהשהה עליה באחד מדרכי ההיתר שנתבארו למעלה ומתיירא פן יקדיח יותר יכול להסיר
הקדרה מהכירה ולהניח קדרה ישנה ויקנית על פי הכירה [ולא] חדשה מטעם שיתבאר בס"י
תק"ב (סעף ט') ואז ישים הקדרה שהתבשיל בתוכה על גבי הקדרה הרקנית. ואין כאן איסור
במה שמחזיר בשבת לכירה שאינה גרופה וקטומה דכיון שהקדרה הרקנית סותמת פי הכירה
תחת הקדרה שהתבשיל בתוכה הרי זה כגרופה וקטומה וכן מותר ליתן תבשיל בשבת על
פי קדרת חמין הטמונה על גבי האש (שבכירה) ע"ד שיתבאר בס"י רנ"ז אף על פי שהיד
סולדת שם ואין חוששין לחיתוי בגחלים כיון שהקדרה מפסקת בין תבשיל זה להגחלים
ואפילו אם הסיר תבשיל זה מהכירה מבעוד יום ולא היה בדעתו להחזירו והגיתו על גבי
קרקע ואפילו פינחו מקדרה לקדרה ואפילו הוא תבשיל ישן ונצטנן לגמרי אלא שהוא
בענין שאין בו משום בישול כגון שאין בו מרק שאף שבכל אחד מאלו אסור להחזירו
בשבת אפילו על גבי כירה הגרופה וקטומה מפני שנראה כמבשל לכתחלה בשבת מכל
מקום כשמניחו על גבי הקדרה שעל גבי הגחלים (שבכירה) אינו נראה כמבשל לכתחלה
לפי שאין דרך בישול בכך ולפי זה יש לומר בתנור שלנו כשיש עליו מעזיבה שאף אם
אינו גרוף וקטום וכן תנור בית החורף שאינו גרוף וקטום ואפילו האש בתוכו מותר ליתן
על גביו בשבת אף על פי שהיד סולדת שם כל (י) מה שמותר ליתן על פי קדרה הטמונה
על

קונטרס אחרון

771 מה שמותר בו. אף שהמג"א נמנה ללאור מ"ג נס"ע והסם לא שרי אלא במאוס המנומרים גבי חורה שעודה כדו וסמיה
והחם אף לרמ"א אם נעלה מבעוד יום מכל מקום ממ"ש המג"א וכן משמע בס"י שו"ח ס"ח וקט"ו מנואר דאפילו מבשיל קר שרי
דבהכי מיירי הסם וא"כ הוא הדין להניחה על גבי קרקע דלא מיתסר אלא משום שמושיב לכתחלה בשבת והסם שרי אפילו לכתחלה וכן כתב
המג"א שהיה סוף ס"י רנ"ט דאפילו מבשיל קר שרי בדין המפסיק ומשמע אפילו לכתחלה מדלא הוציח שיקרו מהכירה משתכחה וגם בלאו
הכי כיון שנצטנן לגמרי הרי זה כמושיב בתחלה כמ"ש המג"א בס"ק ל"ז והוא הדין לטלוקא דעתך השמא אפילו בלא דבר המפסיק ולהכי
הזכיר כאן המג"א מניד משנה פכ"כ להודיענו דדמי למ"ש המגיד משנה שהעתיק המג"א בס"ק ל"ג דאפילו לכתחלה שרי הסם והא
דבהכי נס"ג בש"ע לא התייר אלא חורה י"ל כמ"ש המג"א ס"י שו"ח ס"ק כ"ז לחלק בין מבשיל חם שיש בו רוטנן לל"ז דהיינו שאין בו רוטנן
אע"פ שנצטנן לגמרי דבהכי מיירי הסם בס"ח והכא נס"ה (דמהכא הקשה המג"א וטעות קופר ופלג שם ור"ח לומר כתימן רנ"ג ס"ה דעל
ס"ג לא מירן כלום ועוד דמס"ג לא קשיא מידי שלא התייר אלא במנאי החורה ושם נס"ז לא מירי כלל בחורה ע"ש נב"א ס"ק כ"ד ואפשר
לקיים הגירסא ולומר דראיתו מס"ג אינה אלא להודיע דהוה בגרופה וא"כ אמאי אסור נס"ז דאין לומר משום דמניחו לכתחלה דהא נס"ח
הכריע להקל בזה אבל לענין גרופה אפשר דאין ראיה מס"ח דבמבשיל קר למתנו שאינו ראוי להבשיל שם שהרי אין בו רוטנן והוא קר אין
לחוש לחימו שאף בלא חימו יתחמם אבל במבשיל חם שיש בו רוטנן חיישינן שיחמה להוסיף בבישולו ועל זה מירן לחלק לענין לכתחלה בין ס"ח
לס"ז ופי' רנ"ג ס"ג אלא דלפי זה לטעון ל"ז אינו מדוקדק דבס"ח מיירי במבשיל אבל כאן נס"ה מיירי באפיו ונקרא ל"ג וא"כ שיהיה מכל
מקום לפי מה שהעלה המג"א שם להקל בין במבשיל קר בין במבשיל חם אם כן הוא הדין על גבי מעזיבה המפסקת או דבר אחר המפסיק על
גבי תנור וכמשמעות דבריו בסוף ס"י רנ"ט דאף אם חיימי לומר שאף לפי מקנת המג"א שם בס"י שו"ח אפילו הכי נס"ג לא שרי אלא
במנאי חורה משום דחוף הקדרה הריקנית גרע טפי מעל גבי קדרה הטמונה או על גבי המניח שעל האש ולא מהני הקדיחה הריקנית אלא
לענין דהוה ליה כגרופה אבל לא לענין להושיב בתחלה מכל מקום על גבי התנור ודאי דפשיעא דדמי טפי לעל גבי המניח מדדמי לתוך
הקדיחה הריקנית ואף אם חיימי לומר דהא גרע טפי בקדיחה ריקנית היינו משום שהיא ככירה שהכירה הוא מקום הראוי לבישול בתחלה
ואיסור הושיב בתחלה הוא משום שנראה כמבשל לכתחלה כמ"ש ר"ה"ב ור"י"ב מכל מקום על גבי תנור פשיעא דמינו מקום הראוי לבישול
כלל בתחלה ודמי מנח למיחם שעל האש אם לא משום הכירה כמ"ש המג"א:

ואפילו

(24) ס"ק ל"א: (25) ה"ד: (26) ט"ו ע"ב: (27) שם:

ז אבל אם היה יכול להרתיחה
וין בכך כלום ו והמנהג להקל
כל כך טוב להחמיר: (י) ולכן
לה שם וליתנה סמוך לחשכה
ידת שם אלא אם כן מניח שם
בצמח כמו שיתבאר:

זכה אע"פ שהיד סולדת שם
כל שכן לסמוך כנגד המדורה
: בענין שאין בו משום בישול
א בענין שיש בו משום בישול
ל כמאכל בן דרוסאי ואם הוא
וקטומה סמוך לחשכה ממש
: שנתבאר למעלה:

ם לדברי הכל בין בשוגג בין
מורים במצטמק ויפה לו אבל
ז מן האיסור ויש ס מסתפקין
היה שוגג בדבר מאחר שהיה
ז שלא הוחזר בשבילם ומכל
ם הוחזר:

ירי נכרי ג אפילו במזיד מותר
אינו נהנה ממנו כל כך כיון
ת: מתחלה שהיה ראוי לאכול
הנכרי אפילו מעצמו בשבת
הכל) והישראל בעל התבשיל
וכלו אפילו לאחר שיצטנן עד
ל התבשיל לא ידע כשהחזירו
זרי זה מותר שמן הסתם אין
נצטנן לגמרי ולא כל הימנו
צוה את הנכרי להחזיר) אם
החזיר

ס שהרי אינו מחדש לנו הלכה אלא למעשה
א ליה עיקר כהלומרים דלא מהני שהמה
לא הוסיף עדין ע"ש:

כפירוש הטוס"י וקיעתם נלהחזיר כמ"ש
ל: ההוראה:

ס כן משום חימוי וכן משמע ק"ה מלשון
לפי מ"ש (בפנים) בשם הר"י"ג. דהטעם
לא גזרו כלל סמוך לחשכה כהנהגה על גבי
זי שסותר למ"ש בפ"ג סוף ס"י ז' וי"ע
זי חדא דלא סמירא ליה כלל לאסור מבעוד
!התמיז בזה סמוך לחשכה (ולכן קממתי

רי ובס"י רנ"ד סוף ס"ק י"א משמע שאף
והכא דלדוריחא כמנואר מלשון וי"ע

(21) ל"ו ע"ב: (22) סעף ב': (23) ס"י תנ"י:

ל תשי"ז אגודה
 מהרי"ל רמ"א
 מ מ"א
 נ רמ"א
 ס מרומה דשן
 ע ט"ו
 פ רמ"א
 צ ט"ו
 ק מ"א
 ר משמעות מ"א

על גבי הגחלים כיון שהמעזיבה מפסקת בין האש להקדרה שהתבשיל בתוכה ויש אומרים שאע"פ שאין היד סולדת שם צריך שיניח לעתה שום דבר תחת הקדרה להפסיק בינה להגחלים שכתנור כדי שיהיה לו היכר בזה ולא יבא לחתום אבל המעזיבה שהיא עשויה מכבר אינה חשובה הפסק והיכר למונעו מלחתום וכן עיקר ומכל מקום "קודם שהוסק התנור נהגו להקל ליתן על גביו בלא הפסק אע"פ שיתחמם אח"כ כשיוסק ואז יהיה חשש שמא יתחם אע"כ אין למחות בידם כיון שיש להם על מי שיסמוכו:

כז' אבל לסמוך אצל תנור בית החורף שאינו גרוף וקטום ואפילו האש בתוכו מותר בכל ענין לפי מנהגינו כמו שנתבאר למעלה רק שיהיה התבשיל חם קצת אם יש בו מרק והידי סולדת במקום שסומך לתנור אבל אם אין היד סולדת שם אצל התנור אף על פי שנצטנן התבשיל לגמרי מותר לסמוך בכל ענין כמו שנתבאר למעלה ומכל מקום אם יודע ש שחנקרי יסיק אח"כ את התנור לחמם את הבית שזוהו מותר בשבת ע"ד שיתבאר בס"י רע"ו (סעיף י"ג) וכשיתחמם התנור מאד יתחמם ג"כ התבשיל שאצלו עד שהיד סולדת בו אסור להניחו שם אלא יטלנו משם קודם שיוסק הנכרי לפי שזוהו כאחד מניח את הקדרה ואחד נוטן את האור שתחתיה שהראשון פטור אבל אסור מדברי סופרים:

כח' אבל מותר לומר לנכרי שיניח שם את התבשיל ואח"כ יסיק התנור לחמם הבית ונרתח התבשיל מאליו לפי שעיקר כוונת הנכרי בהסיקו אינה בשביל התבשיל אלא בשביל חימום הבית שהוא דבר המותר והתבשיל נרתח מאליו ואף שהוא פסיק רישיה ולא ימות אין בזה איסור באמירה לנכרי מטעם שנתבאר למעלה ויש מי שאוסר "בזה כיון שהנכרי מתכוין בהסיקו גם בשביל התבשיל שהרי הניחו על גבי התנור או אצלו אף שעיקר כוונתו בשביל הבית אין זה מועיל כלום "והמנהג כסברא הראשונה ומכל מקום כל בעל נפש יחמיר לעצמו במקום שאין שם צורך כל כך:

כט' אבל אם נתן נכרי מים לתוך הקדרה הקבועה בתנור כדי שלא תבקע כשיסיק התנור ואח"כ הסיק התנור ונרתחו המים מותר ליהנות הישראל מהם בשבת (יא) ואפילו לכתחלה מותר לומר לו שיתן מים בקדרה קודם שיוסק התנור לדברי הכל שהרי

קונטרס אחרון

(יא) ואפילו לכתחלה כ"י. כן משמע שהיה נהג"מ א"ש על אסר אלא להישראל עליו משום פסיק רישיה ונכרי לא מסמיך משום פסיק רישיה ואף שכתב המג"א סוף סי' רנ"ד דמישיבין שמה יחסה היכא דקנעני להו להדתת כלים וכל דבר דאיכא למיחש למיחוי אף על ידי נכרי אסור כמשמעות לשון כללו של רמ"א י"ל דבסוף סי' רנ"ד מיירי אסר שהוסק אצל קודם שהוסק אין חוששים כל כך שמה יחסה אח"כ שהרי נהגו להקל מהאי טעמא בעל גבי התנור וכו"מ המג"א סוף סי' וה"י ואף שמשמע שסומכין על זה שיש לומר דהמעזיבה מפסקת מכל מקום גם כן י"ל דדמי לתוך הקבל"ין שכתב המג"א סוף סי' רנ"ט דמהני דבר המפסיק א"כ קודם שהוסק שרי למנהג העולם אף על דבר המפסיק ומיהו זה דומק דע"כ מדלא נתן לתוך הקבל"ין והקדירה דין סמיכה מכלל דמיירי בכהאי גוונא שהם טלטיין על הגחלים וא"כ כשנותן במים נקדרה הרי זה כשופת קדרה על גבי כירה ממש שאין דבר המפסיק בין גחלים לקדירה דמאי שנה קדרה זו משרר קדירות בשלמא על גבי התנור ותוך הקבל"ין אף אם גוף התבשיל נוגע בקרקעיה וי"ל דאין דרך פישול בדרך כמ"ש המגיד משנה: לענין תבשיל על גבי קדירה שמשם למד המג"א להקל על גבי התנור ע"ש בס"ק ל"א וי"ג ובסי' ש"ח ס"ק כ"ו ובמ"ש לעיל אצל במים שנקדרה זו דרך פישול הוא כן כל השנה ולא דמי כלל לעל גבי תנור שנהגו להקל קודם שהוסק ואפשר דה"י אין להקל קודם שהוסק משום גזירת חימוי אף על אסור פישול כגון ערוב שנת סמוך לתבשיל ואפילו הכי שרי לומר לנכרי אף בשבת שהרי ליתן על גבי תנור בית החורף שאסר רמ"א: לישראל אפילו קודם שהוסק משום שמה יחסה כמ"ש המג"א ס"ק מ"ג ואפילו הכי הותר על ידי נכרי אלא ע"כ צריך לומר דכשהנכרי מושיב הקדרה לא מישיבין שיתחם הישראל אלא דכיון שאסור לישראל להושיב מאיה טעם שיהיה החימוי נהושתה זו לעשותה כמלאכה גמורה של המבשל ואסרוה גם ע"י נכרי כמבשל ממש אצל גזונא דאין לאסור משום מבשל ממש כגון על ידי נכרי קודם שהוסק גם משום חימוי אין לאסור ולא חימוי לומר דאף כשהנכרי מושיב מישיבין שמה יחסה ע"י צריך לומר לדעת רמ"א שאין סברא כלל לאסור בכהאי גוונא דבפישול גמור שרי והא דהוצרך המג"א כאן לאסור לישראל משום פסיק רישיה ולא משום שמה יחסה היינו למיטר אפילו בני האי גוונא דלא בני להו להדתת אי נמי משום דמהאי

הל שהרי אין כוונתו כלל לחמם המו שלא תבקע הקדרה (ומכל מקום כלים אסור לומר לנכרי שיתנם לי סמוך לחשכה אם חפץ בהם להדו התנור כמו שיתבאר בס"י רנ"ד נ) אלו שנתבארו בסמיך זה שאסור כמבשל בתחלה אסור לומר לנכרי אסור לו ליתן הכ ולפי המנהג שנהגו כסברא הוא לחמם מותר כיון שעיקר לאחר שהסיק התנור אע"פ שהיתו שנתן כדי לחמם הרי הם אסור שעשה מלאכה גמורה בשביל י

רנ"ד דיני תבשילים המוכנין סעיפים:

א * כבר נתבאר בס"י רנ"ג (סעיף ס שאינו גרוף וקטום במה דכרינ ומסיח דעתו ממנה עד למחר ובכל ב' בצלי שנצלה בקדרה אבל בצלי ע אפילו הוא חי ואפילו אם הוא בו ממהר הוא לצלות ויוכל להגמר ע כיסוי התנור ויחתה בגחלים לגמור יטרח כל כך לסתור הטיחוי ולא הגחלים בין מבושל בקדרה בין ד

ב וכל זה בבשר שור פ ועז או א אבל בשר גדי ועוף וכיוצא בהב אצל הגחלים בתוך י התנור מכוסה לצלות ולא נצלה כמאכל בן דרוסא מזיק לבשר במה דברים אמורים הרוח מזיק להם והרי דינם כבשר וכרעיו נקרא שלם לענין זה שהצלי מבעוד יום ע מב' צדדיו כמאנ

טעמא אסור לדברי הכל אצל גזלו הכי יש מנ כתיבון הראשון אי נמי משום שיש מקום לנעל שמה יחסה אח"כ ומהאי טעמא אפשר להקל

הנה במג"א ס"ק ל"ב הוצי' ליתן הקטניות שהקטניות נגובים קצת בענין שאי אפשר ל מ"ש רש"י י"ג וש"ך ב"ד סי' (ל"ח) ג"ד סק' יתממו הקטניות את הרוטב שכלי שני וכן ה (33) סעיף ט"ו: (34) חולין פ"ה סי' ע"א:

(28) ס"ק מ"א: (29) ס"ק כ"ו: (30) ס"ק מ"ג: (31) פ"ד ה"ו: (32) סעיף ד':

ש"ס רנ"ג

מה שיצטנו מנהג העולם גם כאן נשתנה הדין כמו שכתבנו, עכ"ל.

(ח) והנה יש חולקים ואוסרים [בנוסף להחזו"א שאסר כמבואר לעיל], עיין שו"ת או נדברו ח"ג (סי' י"ד) שחולק על זה דקדירה ריקנית צטיילה לגבי הכירה, והיא ככירה הכירה בשני כיסויי פח דודאי אסורה השהיה לכתחילה [וכן כתב באגרות משה ח"א (סי' ז"ג) ד"ה ונדבר מנור, דנתינה לכתחילה בשבת על גבי שני פחים שעל האש זה על זה, לאסור], ושאיני מקדירה שהתבטל בחובה, שאף באופן זמני אינה צטיילה להכירה, אלא להתבטל שבתוכה, עיין שם, - ועיין בפניני המאור ח"ב (עמ' תקנ"ו) את הדעות האוסרים בזה.

(ט) אולם יש להוסיף דמלבד דעת הגרש"ו ארבעבאך והגר"ש וואזנר, שהחירו לתת לכתחילה בשבת על גבי קדירה ריקנית כשהאש כבר מכוסה בפת ומעמיד הקדירה כדי לשנות מדרך ציטול, - הרי מצינו שאף באין האש מכוסה לגירסת יד אפרים ודגול מרצנה שם במג"א שרי אף בריקנית, ולגירסתם מובן מאד מה שמג"א זיין כאן ס"ק ל"א, לסי' שי"ח ס"ח וס"ט דשם מבואר דמותר גם נתינה לכתחילה, וכן כתב בשלחן ערוך הרב בקונטרס אחרון דזה מה שמזיין המג"א כאן, וזהו מה שאיין המ"ב ס"ק פ"א לטוף סימן רנ"ט דמותר אף נתינה לכתחילה. [ועיין במ"ב (סי' שי"ח ס"ק נ"ט)], ועיין מה שכתבנו להלן (ס"ק ט"ו, ע"ו).

(י) ובאמת כן עולה ממתימת דברי שלחן ערוך הרב (סי' רנ"ג סעיף כ"ו), וכמו שכתב בספר שבת כהלכה (פ"י סעיף ח') ציבורים (סק"ד), והיינו דשלחן ערוך הרב שם בתחילתו שכתב ש"יכול להסיר הקדירה מהכירה, ולהניח קדירה ישנה ריקנית" וכו', - ולא התנה שום חנאים כיצד מצד את ה"להסיר הקדירה מהכירה", האם צעודה צידו, או שאף מניחה על גבי קרקע, ועל כל פנים אינו מגביל בתנאים אלו וכיוצא בזה, - ועיין שם מה שמעיר על זה, דמלשון השלחן ערוך הרב שם צהמשך הסעיף משמע דלכאורה כאן צרישא כוונתו לא על נתינה לכתחילה אלא על חזרה, עיין שם.

← 7 (יא) אולם משלחן ערוך הרב (סי' רנ"ג) בקו"א (סק"י) מטיין הדברים שהעיקר לדעתו שמותר להניח בשבת גם על גבי קדירה ריקנית. ובתחילת דבריו העלה שמדברי המג"א במסקנתו (בסי' שי"ח ס"ק כ"ו) עולה, שפליג על המחבר שדורש תנאי חזרה על גבי קדירה ריקנית, - ואף שהציר דברי המחבר שלא יסמרו זה לזה, מכל מקום סבירא ליה למג"א שלהלכה למעשה "מוותר גם ללא תנאי חזרה", - אלא שצהמשך הדברים כותב בדרך "אם תמצא לומר", שאולי יש מקום לקיים פסק המחבר על ידי

שחלק בסגרא בין קדירה ריקנית למלאה, - ואם כן צרור למעיין סמתימת לשונו מורה שצבעקרון דעתו להקל, - וכן כתב בקובץ הערות וציבורים זממ דדק ח"ו (סי' ל"א) שלמרות שבקו"א צידד לכאן ולכאן, מכל מקום "מדבריו שם נראה דעיקר סברתו הוא כמו שכתב בתחילת דבריו ואינו מחלק בין מלאה לריקנית", וכמו שכתב בספר שבת כהלכה (עמ' ת"ו-ת"ז).

(יב) ובשעת עיין בשלחן ערוך הרב בקו"א (סק"י) תראה שכתב שני אופנים בציבור ההבדל שבין להניח בשבת תבטיל שאין צו משום ציטול על גבי קדירה ריקנית שם יתכן ונדרשים "תנאי חזרה", לצין הנחתו על גבי קדירת תבטיל, שם לא נדרשים "תנאי חזרה".

(יג) וזה לשונו: (א) "לא שרי אלא בתנאי חזרה, משום דחוק קדירה הריקנית גרע טפי מעל גבי קדירה הטמונה או על גבי מיחס שעל האש, ולא מהני הקדירה אלא לענין דהוה ליה כגרופה אבל לא לענין להוסיב בתחילה" וכו'.

(כ) ד"הא דגרע טפי בחוק הקדירה הריקנית, היינו משום שהיא ככירה, שהכירה היא מקום הראוי לביטול בתחילה, ואיסור הושתה בתחילה הוא משום שנראה כמבטל לכתחילה".

(ג) ובביאור הדברים כתב בספר שבת כהלכה פרק עשירי (ציבורים אות ג'), דשלחן ערוך הרב באופן א' מחלק שבקדירה ריקנית מיידי שמניחה "לתוך" הקדירה, וכשעושה כך הופכים הקדירה עם התבטיל לאחד עם הקדירה הריקנית, והרי זה כאלו יש לקדירת התבטיל "תחתית כפולה", שעומדת על האש ממש [ואף שלמרות זאת מועיל הדבר ביחס לגרופה וקטומה, היינו מכיון שסוף סוף גילה דעתו שלא יחא ליה בתום רב, מה שאין כן לענין משהה לכתחילה (חזרה), שהוא מטעם "מיחזי כמבטל" הרי זה עדיין צדדר "מיחזי", מה שאין כן כשמניח הקדירה על גבי קדירת תבטיל, שמינכר היטב שהם קדירה על גבי קדירה, שרי, שאין דרך ציטול צדך, - ולפי זה נמצא לכאורה - שעל גבי קדירה ריקנית (ולא בתוכו) גם כן מותר.

(ד) באופן הב' מבאר: שהקדירה הריקנית "היא ככירה, שהכירה היא מקום הראוי לביטול בתחילה", - ולכן אסורה החזרה עליה, היות וזהו טעם איסור החזרה "מיחזי כמבטל", - ואפשר לצאר כוונתו בנמה דרכים:

הדרך הא': שהחוס העובר דרך קדירה ריקנית הוא רב, כך "שניתן" לבטל צו גם "בתחילה" - כלומר לבטל שם מ"לכתחילה" דבר שאינו מצושל ולהפכו על ידי ציטול זה למצושל כדבעי.

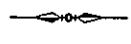
הדרך הנ"ל: שהקדירה הריקנית הופכת להיות כאילו "חלק מהכירה", מקום הישול "נחמילה", מה שאין כן בקדירת מצטיל, שאין זה אף אחד מהמסורות האמורים: (א) המום עובר "דרך המצטיל", וצאמנעומו מציא לחימום מה שנקדירה העליונה, הרי שלא ניתן לבשל בו "נחמילה", ורק "לחמם" מצטיל ניתן צדק, ולכן אין זה דרך הישול, ולא נאסרה ה"חורה", שענינה הוא כאמור, מיחוי כמצטיל. (ב) לא יעלה על הדעת שהקדירה עם מצטיל מהפוך לחלק מהכירה, אלא "מפסקת" צינייה, ואין הדרך לבשל כך. ולפי זה לכאורה גם כשמניח "על גבי" קדירה ריקנית אסור, כל עוד אינו צמנצ "דאינו מקום הראוי לבישול".

האש צפה או טס הנקרא בלעך, צולאי צכהאי גוונא יש להחיר ולסמוך על דעתם של הגרס"ז אויערצאך זל"ל ודעת הגר"ש וואזנר, שפסקו דשרי לכויל עלמא להניח לנחמילה בשבת על גבי קדירה ריקנית או לנחת הפוכה שעל גבי אש מנוסה [נאופן שאין בו משום איסור בישול].

ובזה אצא ואומר שלום, וצלה ורכב על דבר האמתי, ומברכו שיובה לישב באהלה של תורה מתוך הרחבה הדעת, וחוחם בכל חותמי ברבות.

נח אייזיק אהלבוים

(טו) ועייין צמ"צ (סי' שי"ח ס"ק נ"ט) שכתב צמ"צ הלבוש וכו', "דהפסקת המיחם, אפילו צאינה גרופה, עדיף מכירה גרופה, דהתם הקדירה עומדת על גבי כירה שהוא מקום שהדרך לבשל תמיד ונראה כמצטיל, אבל צכאן, שעומדת על גבי קדירה שאין דרך בישול בכך, ולכן שרי אף להניח לנחמילה", - ומעמה לפי דברי המ"צ צמ"צ הלבוש, וכן לפי הטעם השני שצטלחן ערוך הרצ המצואר לעיל (צמ"ק י"ז), שמהם עולה שלכן על פי קדירה ריקנית אסור לפי שהוא "מקום הראוי לבישול נחמילה", ולכן "נראה כמצטיל לנחמילה", - אם כן הדבר תלוי במציאות, ואם צומנינו אין מצטילים צאופן זה, צריך להיות לכאורה מותר גם על גבי קדירה ריקנית, כן כתב צמ"צ שבת כהלכה בצוף הפסד "צמוספת ציאור" (עמ' תכ"ח).

סימן יא

בענין לבישת בגדי לבן לכבוד שבת קודש

יום ד' פרשת ויקהל חשם"ח לפ"ק, פה גוא יארק יצ"ו.

בחודש אדר, שלמא אשדר, וכל טוב ממנו לא יעדר, לכבוד מע"ב ידידי הרב החו"ב משובח ומפואר, מוכח את הרבים, כש"ת מו"ה אלכסנדר אליעזר קנאפפלער שליט"א, אב"י בק"ק ברוקלין יצ"ו.

אחדשה"מ.

(א) יקרתו הגיעני וקצמתי הקונטרס החשוב, "לבוש וכסות מחלפת בשבת", אשר צו מעורר כתר"ה להחזיר עטרה ליושנה בלבישת כחונת לבנה בשבת אף לקטנים, - ודבר חשוב עשה כתר"ה בזה להראות חשיבות כבוד שבת כמו שהיו נוהגים משנים קדמוניות.

(ב) ועייין צירושלמי פאה (פרק ח' הלכה ז') על הפסוק (רות ג' ז') ושמת שמלותיך עליך, אלו בגדים של שבת, וכן בגמרא שבת (דף קי"ג ע"א) מכאן אמר רבי חיינא צריך אדם להיות לו שני עיטופים - אחד למול ואחד לשבת, - וכתב צמ"צ רצ טוץ סוף פרשת וישלח, ומצאנו את הפסוק (צראשית ל"ה ז') "ויאמר יעקב אל ציתו הסירו את אלהי הנכר אשר צמוכסם והטירו והטלפו שמלותיכם", אפשר מה שאמר "והטירו והטלפו שמלותיכם", היינו "להחליף" בשבת מלבושים של חול, כדאיחא צמדדש רות (פ"ה י"ב), וצירושלמי סוף מסכת פאה הנ"ל, - והטעם, כי שורש מלכות שבת מיוסד על שב ואל תעשה מלאכה, ומלכות עשה-זכרהו צקידוש היום, צדיבור לבד, - לכן ימי החול נקראים ימי המעשה, ושבת - מלכות שבתה "לא תעשה מלאכה, למען יצבות יונת ויזכור כי שבת ימים וגו', וציוס השבועי שבת חונפש", והוא זכר למעשה צראשית וזכר ליציאת מצרים, שהם יסוד כל התורה כולה.

(טו) ובין פסק בפטמות המג"א (סי' שי"ח ס"ק כ"ו) כמו שכתבנו לעיל (ס"ק י"א), וכך הדין צדצרו גם התהלה לדוד, שכתב שם: "צמג"א (סי' שי"ח ס"ק כ"ו) וכו', על זה משיג המג"א שם וכתב: ומכל מקום יש להקל ושרי ליתן עליו לת חם עיין שם, והיינו דלא קיימא לן כהך דהכא (פסק המתבר סי' רנ"ג) סעיף ג', ומצואר דאפילו קדירה ריקנית לא בעי תנאי חורה". ובשו"ת מהר"ם צריסק ח"צ (סעיף ע"ו) (צמ" רנ"ג על ס"ג) חולק על הגבול השלחן ערוך בקדירה ריקנית שרק ה"חורה" מותרת, ודעת המג"א שגם להניח לנחמילה מותר, - עיין שם ראיותיו, - וכן פסק צמ"צ (סי' שי"ח ס"ק מ"א) שכתב: "וגם לא יעמידנו על קרקעית החנוך אלא על ידי הפסקת קדירה ריקנית תחתיו, כדי שלא יהיה נראה כמצטיל, ועיין לעיל צמ" רנ"ג ס"ה", עכ"ל המ"צ, - והיינו דשם צמ" רנ"ג סעיף ה' נמצא דין הנחת הקדירה על גבי קדירה שיש בה מצטיל וכו' עיין שם, וכן כתב בשבת כהלכה "ציאורים" (עמ' ת"ח).

(י) ועב"פ המצואר מכל המקובץ הג"ל, דהרבה פוסקים מתירין להניח לנחמילה גם על גבי קדירה ריקנית אפילו אם העמיד קדירה ריקנית על גבי אש גלויה, - ואם כן כל שכן צומנינו שנהגין בית ישראל לכסות את

המשקה לתוכו
מהר"שג התיר
חומץ להעשות
לעשותו. וכן מה
בשבת לאכול
החלמי שאמרה

ות יז"מ.
מא כ"א בלחם.
פירש לעיל.

רית כשהוציאו
נורכין הקדרות
מיחשב הממנה

ולאכלו (4) פ"ד. 2. 5. 6.
זה העיר מהר"ל קג"ל
מסומק (3) כחוסה
למי שאוסרין בשבת (4)
פ. חוספה רבינו
למי בשבת. וכן נספר
ב. רוב כתיב מרות.

יב שם ס"ק יב.
בשם רבינו. והקשה
מפני שהוא ככובש
ומלין דשרי, והביאו
י"א דמעט שרי גם
י"א גם בשכנה"ג שם
י"ב שם.

ה טושי"ע ס"י רצא
זשונה עיקר שצריך
י"ז ט"ז ס"י ב.

הלכות שבת

רט

חדשה ואמורה בשבת. וכן פסק מהר"ם. ובחורף נמי אסור להניח הקדרות בשבת קרוב אצל תנור בית החורף דחורזי ונתחממו ביותר. ובדוחק התיר בספר אגודה בשם מהר"ם להניח חתיכת עץ תחתיהם להעמידם כן ע"ג התנור בבית החורף, ולא להעמידם בעצמם להדיא ע"ג התנור. אוי יכול להניחם מן הצד נגד התנור לשמור חומם.

ואני ראיתי שמהר"י סג"ל בעצמו הניח קערה של בדיל ע"ג מעליו והיו בה חיתוכי עור של אוזא שקורין גריבן ונקרשו בקור והניחם עם הקערה שעל המעליר בשבת ע"ג התנור בבית החורף ולא חש גם שנפשרו ונמחו מקרישתן. ושוב ראיתי בתו האלפס וז"ל: אמר לתת פשטידא כנגד האש כימי החורף לפי ששמנונית נקרש ונקפה ונתה נעשה צליל. וסיים בו אמנם הרוקה התיר. נמצא שמהר"י סג"ל שתה מבאר הרוקה.

[יז] אמר מהר"י סג"ל דלא נראה בעיני היתר גמור מה שנוהגין לנישואין לבשל בע"ש בקדרות ומרחשות ושוהין כן ע"ג האש והגוי מחממן כן כל הלילה לצורך מעודת שחרית. דלית בו צד היתר רק במה שמחזיק התבשיל

שינויי נוסחאות

הוספה: מנהג של קדין הוא (3) ואיסור גזול הוא (1) (2-6). ג. על - על גבי - (2-6). ד. דלא מוספין הכל (1) (2-5). ה. מותר להעמידם... (1) (1-6). ו. על ספקל (2) (5-6). ז. שבת. ח. על עץ (2) (3). ט. עיינו עומן (3) (4-7). י. סנהוסן (2) (2). יא. ונתחממו ונמכו (3) (4-7). יב. מממת המוס (2) (5-6). יג. חוספה: נפלק מזה עוממן (2) (2) (3-4). יד. אוי. יו. מממה האש (1) (1). יז. משמר חומו ע"י עשיית האש (3) (3).

התנור אלא גם בצד התנור יש הכדל אם קרוב מאד לתנור או רחוק קצת. ואילו לפי נוסח חלק מכתב היד ראה שינויי נוסחאות אות ג נאמר שאסור להניח קדירות בשבת על גבי התנור ומותר להושיכם מן הצד נגד התנור. ובשו"ע ס"י רגג הוזכר חילוק בין ע"ג התנור לסמוך לתנור כמו בנוסח כתב היד. ויתכן דגם לפי הנוסח הנדפס צריך לומר דמה שנאמר קרוב אצל תנור בית החורף היינו על גביו.
6. ראה אוצר הגדולים ח"א עמ' קנא.
7. ראה מרדכי שבת ס"י של.
8. סו"ס טו.
9. ובשו"ע ס"י שיה עיף טו פסק דמותר לתת כנגד האש. (עיי"ש במשנה ברורה ס"ק קא דהיינו ע"ג איזה כלי המפסיק). והרמ"א הביא דיש מחמירים ונהגו להחמיר ובמקום צורך יש לסמוך על המחמירים.

[טז] 1. הגמ"י שבת פ"ד א והביאו הד"מ ס"י רגג אות ח וברמ"א שם עיף ב.
2. שבת ס"י נג.
3. הובא בתשב"ץ ס"י כו ובכלבו ס"י לא, וראה בפסקים ומנהגים (מהדרות בהנא) ס"י שח.
4. כ"כ בשם רבינו המג"א ס"י רגג ס"ק לא. ומבאר המשנה ברורה שם ס"ק פא דחתיכת עץ זה הוא להיכרא, ובשער הציון שם אות עה מבאר שאינו הפך בחום הרכה, ולא יבא לחתות באש שלמטה לחמם התנור. וע"ע במשנה ברורה שם ס"ק קג, ובמג"א סימן רנט בדיני שהיה והטמנה בקיצור.
5. נראה דיש ברברי רבינו שתי נוסחאות. לפי הנוסח הנדפס וחלק מכתב יד נאמר שבתנור בית החורף אסור להניח קדירות בשבת קרוב אצל תנור וכו', ובסוף דברי רבינו נאמר שיכול להניחם מן הצד נגד התנור לשמור חומם. משמע שאיירי לא על

8

ז ברכו קבלת שבת. וכתבו הגדולים אם
אומר ברכו לא יענה ברכו עם הקהל
חיויא דחול, אך יתפלל שתים של שבת.
שבת עם השיכה עשרתם וערכתם
כי היכי דלקבלו מיניה.

מדליקין

וירשו בתוס' דמוקצה מחמת חסרון כיס
ם מחזירין ג) פסקו התוס' אהלי עראי
זראנין. היכא דמחיצות כבר עשויות
ז דכרי רב הוגא פרק המוצא תפילין
(ד.)

נים פסקו כחנני' כל שהוא כמאכל בן
שיעור בחזרה הוי שאין שהות להחם
יתה הקדירה צוננת אבל אם עוד היום
קרי השהאה ושרי על גבי כירה, ואפי'
רות על גבי טרפי"ד או תלויות והאש
קדרה שאינם ראויים לאכול בלא חימום

אורים

בגמרא בסוף במה מדליקין.
שיטת רבינו הוא כדברי המרדכי בסוף
ז כירה דכל מוקצה מחמת חסרון כיס מותר
רן גומו או מקומו, אבל בשו"ע הלכות שבת
ו סי' ש"ח נפסק הלכה שאפי' לצורך גופו
מקומו אסור ובבבגי ישע על המרדכי מביא
את דברי המהרש"ל בבבאוריו על הסמ"ג
זכ לא להשגיח על דברי המרדכי שבכאן.
רבינו בעצמו לקמן בסרק כל הכלים סימן
כתב לאיסור.

משנה בריש הפרק
דברי רבינו בכאן לא זכיתי להבין כי הגמרא
זכת עירובין קב. אמר על דברי דרב הונא
: אהל עראי. ובמפתח כאן מצוין עיין לקמן
כת ביצה סימן מז ושם מפרש רבינו בשם
סי' ושאר גאונים דיש לחלק בין אם צריך
ד שתחתיו ולכן הקדרה להחזיר על הכירה
זו צריך לאויר שתחתיו מותר.
במשנה בריש פרק.
וכן הוא בתוס' ד"ה ובית הלל אומרים ועוד

שרי אפי' מצטמק ויפה לו שרי כרב ששת ז) אבל לא נתבשל כמאכל בן דרוסאי ושכח
והשהה על גבי כירה שאין גרופה וקטומה אסור כרב נחמן ואפי' קידרא חייתא והא
דשרינן קידרא חייתא ה"מ בתנור שחומו רב ח) ולסמוך אצל האש תבשיל שנתבשל כל
צרכו שרי אפי' אין שהות להתם קודם ברכו דאיבעיא להו מהו לסמוך ופשט דסומכין
ואין לחלק דהתם משום דופן כירה כדפי"ש בספר הרב מרדכי.

(בהגהות פ' כירה דף קע"ח עמוד ד' באריכות) ובתוספות אסור ט).
ומה שנוהגין לתת התבשיל בתוך התנור סמוך לברכו או סמוך לחשיכה בכדי
שלא היתה יכולה להתחמם אם היתה צוננת איסור גמור הוא.

ואפי' נתבשל כל צרכה ואפי' תנור גרוף וקטום כדתנן תנור שהסיקו בקש
ובגבבה לא יתן בתוכו ואין תקנה לדבר אם לא יתן בחמין גרמא בשר חי י).
אוסר להשים הקדירה או פשטידא על גבי תנור בית החורף חמי יי) אפי' בערב שבת
סמוך לברכו בכדי שלא היתה יכולה להתחמם וכל שכן בשבת עצמו דאסור ודוקא
שהיד סולדת בו יא).

ז) וכל מה שהתרגו היינו דווקא בכירה או בתנור אבל בהטמנה אסור אפי' בגפת
ואפי' בערב שבת ובכל דבר המוסיף הבל ופירוש דהטמנה כגון שמדביק בקדירה
כל סביביו עיין בתוספות ובספר התרומה יב).

מצאתי בתשב"ץ אבל על דפים שעל גבי תנור מותר ג).
אכן בספר רבינו אבי"ה כתב דהילכתא כחנני' בין בהשהאה בין בהטמנה
כל שהוא כמאכל בן דרוסאי או מבושל גמור וכ"ש בשר חי שרי וכל משניות דאסרי
בבשיל ולא בשיל אי פליגי' אהנני' לית הלכתא כוותיה.

עוד הקיל רבינו אבי"ן בצפנת פענח דשרי להטמין הקדירה אפי' בגחלים ובאבנים
סביב הקדרה וראייה מדתנן אין צולין בשר וכו'.
ובית הלל מתירין עם השמש ומוקי לה בבשרא אגומרי וכיון דעשה מחיצה

הגהות וביאורים

- א) אומר ר"י וכו'.
- ז) בגמרא ל"ז ע"ב רב ששת אמר רב יוחנן וכו' מתניתן להתזיר תנן ואמרינן שם לדברי רבי יוחנן מצטמק ויפה לו מותר וכן בתוס' ד"ה אמר רב ששת פסק בשם ר"ה דהלכה כרב ששת אמר רבי יוחנן.
- ח) דף ל"ח בתוס' ד"ה שכת.
- ט) דף ל"ז בתוס' ד"ה ת"ש דשרי לסמוך דוקא אצל כירה ודופני כירה מפסיקין בינו ולאש.
- י) ולעיל בכירה אוסר רבינו אפי' בקדירה חייתא.
- יב) צ"ל חט.
- יא) סה אשמעינן רבינו שאפי' בתנור בית החורף אסור.
- יב) בריש פרק במה טומנין בתוס' ד"ה במה טומנין מפרש דודאי להשהות מותר כשהוא כמאכל בן דרוסאי שאין חיתוי מעט מועיל לו שהרי מגולה ושליט בית אוירא אבל הטמנה — והוא מוטמן יש לחוש שמא יתחה שמעט חיתוי מועיל לו להפוס חומו וגזרו להטמין בכל דבר המוסיף הבל גזירה שמא יטמין ברמץ ויתחה עכ"ל.
- יג) המג"א בשר"ע הלכות שבת סי' רנ"ג כתב שע"ג תגורים שלנו שרי שיש מעויבה המסטיק בין האש, אח"כ מביא את דברי רבינו דבעינן

10

דילפינן דלריך לשבט לחס משנה כדכתיב זמן לחס משנה כדאיחא כדכרוב (לט) ולהתקבון דלעיל סי' כ"ג לא נשאר מז' העומרים על סעודה שלישית אלא לחס אחד. וכיון דעל סעודה ג' לא נשאר לח"מ ל"ג לחס כלל :

וכ"ס שיש להעיד כו' וזהו בקידוש כו' המג"א ר"ס סימון רע"א חכב דיקדש קודם לילה דבתחלה לילה מול מאדים כו' ע"ש. ולהמבואר הכא רהו ענין עדות אפ"ל דלקך עדיף פיקדש צעור ויס עדות לריך יום עי' בח"מ סימון כ"ח סכ"ד. ועי' צעור כו' רס"ח דלזמורים ויכולו מעומד לפי שחול. עדות על מעשה כדלשיט וכתוב ועמדו שני האלשים ע"ש. וה"נ כל דאפשר לדמותו לעדות מדמינן :

וכ"ס שיש להעיד כו' וזהו בקידוש כו' המג"א ר"ס סימון רע"א חכב דיקדש קודם לילה דבתחלה לילה מול מאדים כו' ע"ש. ולהמבואר הכא רהו ענין עדות אפ"ל דלקך עדיף פיקדש צעור ויס עדות לריך יום עי' בח"מ סימון כ"ח סכ"ד. ועי' צעור כו' רס"ח דלזמורים ויכולו מעומד לפי שחול. עדות על מעשה כדלשיט וכתוב ועמדו שני האלשים ע"ש. וה"נ כל דאפשר לדמותו לעדות מדמינן :

וכ"ס שיש להעיד כו' וזהו בקידוש כו' המג"א ר"ס סימון רע"א חכב דיקדש קודם לילה דבתחלה לילה מול מאדים כו' ע"ש. ולהמבואר הכא רהו ענין עדות אפ"ל דלקך עדיף פיקדש צעור ויס עדות לריך יום עי' בח"מ סימון כ"ח סכ"ד. ועי' צעור כו' רס"ח דלזמורים ויכולו מעומד לפי שחול. עדות על מעשה כדלשיט וכתוב ועמדו שני האלשים ע"ש. וה"נ כל דאפשר לדמותו לעדות מדמינן :

וכ"ס שיש להעיד כו' וזהו בקידוש כו' המג"א ר"ס סימון רע"א חכב דיקדש קודם לילה דבתחלה לילה מול מאדים כו' ע"ש. ולהמבואר הכא רהו ענין עדות אפ"ל דלקך עדיף פיקדש צעור ויס עדות לריך יום עי' בח"מ סימון כ"ח סכ"ד. ועי' צעור כו' רס"ח דלזמורים ויכולו מעומד לפי שחול. עדות על מעשה כדלשיט וכתוב ועמדו שני האלשים ע"ש. וה"נ כל דאפשר לדמותו לעדות מדמינן :

וגשא עונו. כ"ש (כו) זכ"ש שיש להעיד להקב"ה שברא את העולם ושבת ביום השביעי. וזהו בקידוש. ואם אינו מקדש או הוא עובר בואם לא יגיד ונשא עונו וכשקדש או סר ממנו אותו עון לפיכך אומר לו המלאך וסר עונך וחמאתך תכופר :

ואומר סה"רם ז"ל שמותר להחם פשיד"א בשבת אצל האש (כו) סרחוק במקום שאין חיד סולדה בו. ואינו חושש שמה יקריב ממש אצל האש. כדאיחא בפרק כירה (דף כ) סכה אשה ידה בשמן ומניחה על גבי בנה הקמן. ובסתם שמן ירת הוא נקדש. אבל אינו יכול להניחה על גבי התנור ממש לפי שהוא תולדה דאור. כדאיחא בבמה פומנין (דף מח) גבי הדיא עוברא דמנח כווא על גבי קומקא בשבת גוייה רבה אמר ליה מאי שנא מסיחם על גבי מיחם. אמר ליה החם אוקומי קא מוקים הבא אולורי קא מוליד. וגם יש בירושלמי הרחקה עשו לכלי ראשון. אבל אם יש דפין עשויין על גבי התנור כמו שיש ברומבנורג ובהרבה מקומות או מותר להניח על גבי הדפין :

וכ"ס שיש להעיד כו' וזהו בקידוש כו' המג"א ר"ס סימון רע"א חכב דיקדש קודם לילה דבתחלה לילה מול מאדים כו' ע"ש. ולהמבואר הכא רהו ענין עדות אפ"ל דלקך עדיף פיקדש צעור ויס עדות לריך יום עי' בח"מ סימון כ"ח סכ"ד. ועי' צעור כו' רס"ח דלזמורים ויכולו מעומד לפי שחול. עדות על מעשה כדלשיט וכתוב ועמדו שני האלשים ע"ש. וה"נ כל דאפשר לדמותו לעדות מדמינן :

וכ"ס שיש להעיד כו' וזהו בקידוש כו' המג"א ר"ס סימון רע"א חכב דיקדש קודם לילה דבתחלה לילה מול מאדים כו' ע"ש. ולהמבואר הכא רהו ענין עדות אפ"ל דלקך עדיף פיקדש צעור ויס עדות לריך יום עי' בח"מ סימון כ"ח סכ"ד. ועי' צעור כו' רס"ח דלזמורים ויכולו מעומד לפי שחול. עדות על מעשה כדלשיט וכתוב ועמדו שני האלשים ע"ש. וה"נ כל דאפשר לדמותו לעדות מדמינן :

וכ"ס שיש להעיד כו' וזהו בקידוש כו' המג"א ר"ס סימון רע"א חכב דיקדש קודם לילה דבתחלה לילה מול מאדים כו' ע"ש. ולהמבואר הכא רהו ענין עדות אפ"ל דלקך עדיף פיקדש צעור ויס עדות לריך יום עי' בח"מ סימון כ"ח סכ"ד. ועי' צעור כו' רס"ח דלזמורים ויכולו מעומד לפי שחול. עדות על מעשה כדלשיט וכתוב ועמדו שני האלשים ע"ש. וה"נ כל דאפשר לדמותו לעדות מדמינן :

וכ"ס שיש להעיד כו' וזהו בקידוש כו' המג"א ר"ס סימון רע"א חכב דיקדש קודם לילה דבתחלה לילה מול מאדים כו' ע"ש. ולהמבואר הכא רהו ענין עדות אפ"ל דלקך עדיף פיקדש צעור ויס עדות לריך יום עי' בח"מ סימון כ"ח סכ"ד. ועי' צעור כו' רס"ח דלזמורים ויכולו מעומד לפי שחול. עדות על מעשה כדלשיט וכתוב ועמדו שני האלשים ע"ש. וה"נ כל דאפשר לדמותו לעדות מדמינן :

וכ"ס שיש להעיד כו' וזהו בקידוש כו' המג"א ר"ס סימון רע"א חכב דיקדש קודם לילה דבתחלה לילה מול מאדים כו' ע"ש. ולהמבואר הכא רהו ענין עדות אפ"ל דלקך עדיף פיקדש צעור ויס עדות לריך יום עי' בח"מ סימון כ"ח סכ"ד. ועי' צעור כו' רס"ח דלזמורים ויכולו מעומד לפי שחול. עדות על מעשה כדלשיט וכתוב ועמדו שני האלשים ע"ש. וה"נ כל דאפשר לדמותו לעדות מדמינן :

וכ"ס שיש להעיד כו' וזהו בקידוש כו' המג"א ר"ס סימון רע"א חכב דיקדש קודם לילה דבתחלה לילה מול מאדים כו' ע"ש. ולהמבואר הכא רהו ענין עדות אפ"ל דלקך עדיף פיקדש צעור ויס עדות לריך יום עי' בח"מ סימון כ"ח סכ"ד. ועי' צעור כו' רס"ח דלזמורים ויכולו מעומד לפי שחול. עדות על מעשה כדלשיט וכתוב ועמדו שני האלשים ע"ש. וה"נ כל דאפשר לדמותו לעדות מדמינן :

וכ"ס שיש להעיד כו' וזהו בקידוש כו' המג"א ר"ס סימון רע"א חכב דיקדש קודם לילה דבתחלה לילה מול מאדים כו' ע"ש. ולהמבואר הכא רהו ענין עדות אפ"ל דלקך עדיף פיקדש צעור ויס עדות לריך יום עי' בח"מ סימון כ"ח סכ"ד. ועי' צעור כו' רס"ח דלזמורים ויכולו מעומד לפי שחול. עדות על מעשה כדלשיט וכתוב ועמדו שני האלשים ע"ש. וה"נ כל דאפשר לדמותו לעדות מדמינן :

וכ"ס שיש להעיד כו' וזהו בקידוש כו' המג"א ר"ס סימון רע"א חכב דיקדש קודם לילה דבתחלה לילה מול מאדים כו' ע"ש. ולהמבואר הכא רהו ענין עדות אפ"ל דלקך עדיף פיקדש צעור ויס עדות לריך יום עי' בח"מ סימון כ"ח סכ"ד. ועי' צעור כו' רס"ח דלזמורים ויכולו מעומד לפי שחול. עדות על מעשה כדלשיט וכתוב ועמדו שני האלשים ע"ש. וה"נ כל דאפשר לדמותו לעדות מדמינן :

וכ"ס שיש להעיד כו' וזהו בקידוש כו' המג"א ר"ס סימון רע"א חכב דיקדש קודם לילה דבתחלה לילה מול מאדים כו' ע"ש. ולהמבואר הכא רהו ענין עדות אפ"ל דלקך עדיף פיקדש צעור ויס עדות לריך יום עי' בח"מ סימון כ"ח סכ"ד. ועי' צעור כו' רס"ח דלזמורים ויכולו מעומד לפי שחול. עדות על מעשה כדלשיט וכתוב ועמדו שני האלשים ע"ש. וה"נ כל דאפשר לדמותו לעדות מדמינן :

חלק א
הרב'ל ש. יצחק זאקאי
1916

אור

אור"ח סימן קס"א קס"ב

יצחק

קצה

ואולי יש לדחות, דהתחתון כשהניחו היה חם, והחידוש על העליון דאף שהוא צונן מותר להניחו מבערב. אולם אין זה נכון, דא"כ נצטרך לומר דאסור להניח דבר צונן על האש מערב שבת, והרי הלכה פסוקה היא שמוותר אם נתבשל כל צרכו או כשלא מבושל כל צרכו ועל פי התנאים המפורשים בגמ' ובשו"ע.

ועדיין צ"ע דאף אם התחתון אינו על גבי האש מאי קמשמע לן דהעליון מותר, הא מותר לכתחילה אף להניחו על גבי האש.

ועוד צ"ע קצת מה זה שכתב הרמב"ם שלא אסרו אלא להטמין בשבת, אבל להניח כלי חם על גב כלי חם כדי שיהיו עומדין בחמימותן מותר וכו', ע"כ. דאיזה מקום ספק היה לדמות זה להטמנה.

סימן קס"א

להניח תבשיל ע"ג מיחם בשבת

שו"ע אור"ח סי' שיי"ח סעי' ח'

כתב המחבר וז"ל: להניח דבר קר שנתבשל כל צרכו ע"ג מיחם שעל האש, י"א שדינו כמניחו כנגד המדורה, וכל דבר שמוותר להניחו כנגד המדורה במקום שהיד סולדת בו כגון שיבש מותר להניחו ע"ג מיחם שעל גבי האש, וי"א דהוי כמניח ע"ג כירה לכתחלה ואסור אפילו אם נתבשל כל צרכו ואפילו אם מצטמק ורע לו ואפילו אם נותנו שם לשמור חומו, וראשון נראה עיקר.

הנה בשו"ע הסיק שראשון נראה עיקר ומותר להניח דבר קר שנתבשל כל צרכו על גבי מיחם שעל גבי האש. ועיין בבית יוסף [סי' רנ"ח בסופו בנדמ"ח סוף עמ' פ"ו], ותמצא שהיא סברת הרא"ש. שהביא שם הב"י לדברי רבינו ירוחם [בחלק ג' דף ס"ט ע"ג], שכתב וז"ל: להניח שום דבר קר שנתבשל כל צרכו ע"ג מיחם שעל גבי האש, יש מהגדולים שכתבו דינו כמניחו כנגד המדורה, וכל דבר שמוותר להניחו כנגד המדורה במקום שהיד סולדת בו כגון יבש שכחתי למעלה מותר להניחו ע"ג מיחם שע"ג האש, וכן כתב הרא"ש וכו', ע"כ.

ועל פי זה קשה לי דהטור בסימן שיי"ח [בנדמ"ח עמ' ת"ז] כתב וז"ל: כלי שיש בו תבשיל קר אסור ליתנו ע"ג קדרה הטמנה כדי להתחמם אם הקדרה חמה בענין שהעליון יכול להתבשל וכו', ע"כ. והרי דין זה הוא ממש דינו של הרא"ש, ולא מסתבר שהטור יחלוק על אביו ולא יזכיר סברתו כלל.

והגם שלכאורה קושיא זו יש לשאול גם על המחבר, שהוא בסעי' ו' כתב ג"כ כדברי הטור הנ"ל שאסור לשים תבשיל, ובסעי' ח' הביא לרבינו ירוחם כנ"ל. זה אינו, דעל המחבר יש ליישב כמו שכתב במ"ב שם בס"ק נ"ג, שבסעי' ו' מיירי בתבשיל לח ולכן יש בו משום בשול אחר בשול, משא"כ בסעי' ח' מיירי בתבשיל יבש.

אמנם בטור אין לומר כן, דהא הטור כשי"ח מדבר בדבר יבש ואסור ליתן הצונן היבש על גבי קרירה חמה, ולא כתב שהקדירה התחמנה על האש, ומוכרח דביבש קמיירי דהא כתב דבאינו יכול להתבשל (ר"ל שלא יכול להתחמם - כנלע"ד) מותר אם אין בו דבר קרוש, ואם זה לח ממש ויש בו דבר קרוש הא ודאי שאינו ניכר כשנמס, והאיסור בקרוש הלא הוא משום נולד.

ולפי"ז כיון שהטור בס"י שיי"ח איירי ביבש וכנ"ל ואפ"ה אוסר, א"כ אין זה כרבינו ירוחם בשם הרא"ש שהובא בב"י שמתיר. וצ"ל דאין זה הרא"ש וט"ס יש ברבינו ירוחם.

ועל כן צ"ע על הב"י שסמך על הרבינו ירוחם ולא חשש למעשה לסברת הטור. ובאמת בב"י בס"י רנ"ח כתב על דברי רבינו ירוחם שלא מצא איה הרא"ש שכתב כן. ולפלא שלא העיר מדברי הטור כאן, אע"פ שהזכירו הב"י שם בתחילת דבריו.

סימן קס"ב

להניח דבר מבושל שנצטמן על מיחם או על פלטה בשבת

שו"ע אור"ח סי' שיי"ח סעי' ח' מג"א ס"ק כ"ג.

כתב המחבר וז"ל: להניח דבר קר שנתבשל כל צרכו על גבי מיחם שעל האש, י"א שדינו כמניחו כנגד המדורה, וכל דבר שמוותר להניחו כנגד המדורה במקום שהיד סולדת בו כגון שיבש מותר להניחו ע"ג מיחם שעל גבי האש, וי"א דהוי כמניח על גבי כירה לכתחילה ואסור אפי' אם נתבשל כל צרכו ואפי' אם מצטמק ורע לו אפי' אם נותנו שם לשמור חומו וראשון נראה עיקר, ע"כ.

וכתב המג"א [בס"ק כ"ז] על מה שפסק השו"ע כפי הראשון, דהוא מטעם דכיון שהקדירה מפסקת לא דמי לכירה, דהתם הכירה עומדת ע"ג האש ממש. אלא

השקשה שם וז"ל: דצ"ע למה לא הכריע הרב ב"י בס"ד להתיר, דהא הוא בעצמו לא כתב כן בס"י רנ"ג ס"ג, וי"ל דדוקא צלי מותר ליתנו לכתחילה ע"ג כירה גרופה אבל מבושל אסור ליתנו ע"ג כירה וכו'.

והנה נלאו כל האחרונים לעמוד על דבריו והגיהו והוסיפו ומחקו, אבל כיון שראיתי לאחד מהחכמים [יחיה דעת ח"ב סי' מ"ה עמ' קע"ד] שלמד מדבריו להתיר להניח דבר קר שנתבשל כל צרכו ויבש על גבי טס המפסיק האש, ולי נראה לאיסורא, אמרתי לעיני בדבריו ונראה אם יש ראייה להתיר לפי איזה פירוש מן הפירושים. ואף אם יש ראייה להתיר נראה אם אין סתירה לדבריו ממקום אחר.

הנה הדגול מרובה כתב להגיה, וז"ל: וצ"ע למה הכריע [מחק תיבת "לא"] הרב ב"י בסימן זה להיתירא, דהא הוא בעצמו לא כתב כן בסימן רנ"ג ס"ג, ע"כ. וכוונתו להקשות דבסימן זה כתב המחבר בסעי' ח' שדבר קר שנתבשל כל צרכו מותר להניחו ע"ג מיחם שעל גבי האש ולא הוי כמניח ע"ג כירה, כיון שהקדירה מפסקת, ואע"פ שכתב שיש אוסרים, המחבר הכריע להיתר וכתב שהראשון נראה עיקר, ועל זה הקשה המג"א דבסימן רנ"ג ס"ג כתב המחבר לאיסור, וז"ל שם: המשכים בבוקר וראה שהקדיחה תבשילו וירא פן יקדיח יותר יכול להסיר ולהניח קדירה ישנה ריקנית על פי הכירה וכו' ויזהר שלא ישים קדירתו על גבי קרקע ושתהיה רותחת [דאל"כ אסור להחזיר אפי' על הקדירה הריקנית, ואין כאן היתר אפי' בתבשיל קר].

ואני תמה למה לא הקשה המג"א דברי השו"ע ברנ"ג אהרדי, מסעיף ג' הנ"ל על סעיף ה' שכתב שם המחבר וז"ל: מותר לתת על פי קדירת חמין בשבת תבשיל שנתבשל מערב שבת כל צרכו עיי"ש, וראה לקמן מה שתירץ הפמ"ג.

ותירץ המג"א, דדוקא צלי מותר לתת על גבי מיחם דהיינו דבר יבש, וזה לא מה שהתיר המחבר בסימן זה, ובסימן רנ"ג קאי במבושל, דהיינו תבשיל שיש בו רוטב, ולכן לא התיר שם משום גזירה שמא גם כשיצטנן יניחנו ע"ג האש והוי מבשל, ולכן לא התיר אלא בלא הניח ע"ג קרקע ועדיין חם.

וצ"ע לכאורה, אם משום גזירה שמא יצטנן ודובר לח ולכן אסר בס"י רנ"ג, א"כ למה כל זמן שלא הניח על גבי קרקע ועודנו חם מותר, ולמה לא גזרינן שמא יצטנן. ואם תאמר שמייורי שעדיין אוהזו בידו, שכן כתב שם שלא יניחנו על גבי קרקע ולכן אינו מצוי כל כך שיצטנן. הא בורכא, דהא המחבר עצמו שם כתב שיוזהר שלא יניח קדירתו על גבי קרקע ושתהיה רותחת, א"כ המחבר עצמו מזהיר שתהיה רותחת הרי שבודאי נראה ששייך שתצטנן אף שעודנה בידו. ועוד אני מוסיף להקשות, דשיטת המחבר אם זה פחות מיד סולדת בו

נקרא צונן, ויש בשול אחר בשול וזה ודאי מצוי וא"כ למה לא גזרינן).

ולבסוף כתב המג"א שיש להקל אף בתבשיל חם, פי' אע"פ שיש בו רוטב, וזה על פי דברי המגיד משנה שכתב בפרק כ"ב מהלכות שבת סוף הל' ד' וז"ל: תבשיל שנתבשל מערב שבת ונצטנן מותר לחממו כנגד המדורה וכו', והוא שלא יתן ע"ג המדורה או ע"ג כירה, ואם יש קדירה נתונה על האש מותר לחמם על גבה תבשיל שנתבשל כל צרכו מע"ש, שכיון שהקדירה מפסקת הרי זה כמחמם כנגד המדורה ומותר, עכ"ל. משמע מדבריו דהפסק קדירה עדיף מכירה גרופה, ולכן מותר אף בלח כל זמן שהוא חם.

וצ"ע בכוונת המג"א, דנראה שבא להקל כהמגיד משנה אע"פ שהמחבר בס"י רנ"ג ס"ג אסר. וקשה למה מכריע כהרה"מ בלי ראייה, וגם לא ידעתי מה משמעות מהרה"מ, ומנין לנו לעשות מחלוקת בזה, דאפשר שגם הרה"מ לא התיר אלא ביבש ולא בלח וכדברי המחבר כפי שהמג"א הבין דבריו. [אף שנקט לשון תבשיל ולא לשון צלי, מ"מ גם בתבשיל שייך שיהיה יבש לגמרי, ופשוט. וגם התוספת שבת בס"י שיי"ח סוף ס"ק ל"א דחה ראית המג"א, וכתב, דכיון שדברי הרה"מ הם מהרשב"א שהוא לשצטנן ס"ל שגם בתבשיל לח צונן אין בו משום בישול, וכמו שהביא שיטה זו הרמ"א בסוף סעיף ט"ז בשם יש מקילין, ואין הלכה כן⁸³]. סוף דבר דברי המג"א מוקשים.

ועכ"פ מדברי המחבר מפורש יוצא דאף בקדירה מפסקת אין היתר אלא בלא נצטנן ולא הניח ע"ג קרקע, וכדאיתא בסימן רנ"ג סעי' ג', ומה שכתב שם בסעיף ה' וכאן בסעיף ח', ע"כ צריך לחלק כפי שכתב הפמ"ג באשל אברהם סי' רנ"ג אות ל"ג, ויש הבדל בין מניח על גבי קדירה ריקנית או מליאה, וברנ"ג ס"ג מייירי במניח ע"ג קדירה ריקנית שהוי רק גרופה, ואין היתר להניח לכתחילה בשבת, ובסעיף ה' שם מייירי בקדירה מלאה (וכן צריך לומר בס"י שיי"ח סעיף ח'), וזה הוי שלא כדרך בשול כלל ומותר אף בנצטנן לגמרי והוא שאין בו רוטב. [וכתירוץ זה כתב גם בתוספת שבת סי' רנ"ג ס"ק מ"ב].

והנה בתוספת שבת [כאן בס"י שיי"ח ס"ק ל"א] כתב שיש כמה טעויות סופר וגמגום בדברי המג"א, ולאחר שהגיה בדבריו ודחק בפירושו, פקפק גם הוא במסקנתו מה שהוכיח מהרה"מ, עיי"ש מילתא בטעמא. עכ"פ אין מקום

83. ולכאורה יש לבחון, הו"ל בתר-טעמא שכתב הרשב"א והוא ולא נראה כמבשל כשהפסיק בקדירה, ואינו קשור לקולא שלו בתבשיל לח, ודו"ק.

אור

אור"ח סימן קס"ב

יצחק

קצו

והדעה הראשונה בב' הסעיפים מתירה, ובסעיף ז' מיירי בדבר לח וחם, ובסעיף ח' מיירי בדבר קר. והדעה השניה בב' הסעיפים אוסרת, והיא סוברת שחשוב כמניח לכתחילה על האש.

והוא צ"ע, דהא ברבינו ירוחם משמע שיש חילוק ביניהם, וכמו שכתבנו. ועיין במאמר מרדכי [ס"ק י'], ובאליהו רבא [ס"ק כ"א] שהלכו ג"כ בשיטת הגר"א, והביאם המ"ב בס"ק נ"ז ובשעה"צ ס"ק פ"ג. ואינו מוכן כנ"ל. וגם מה שהלק שם המאמר מרדכי על הבאר הגולה [באות מ', שכתב שרבינו ירוחם הביא ב' הדעות דסעיף ז' ולא הכריע], אינו מוכן, דהא כך הוא באמת ברבינו ירוחם, [ר"ל שעל הדעות שהביא בסעיף ח' הכריע, ועל אלה שבסעיף ז' לא הכריע].

איך שיהיה אינו רואה מקום ישוב לסתירה ברנ"ג בין ס"ג לסעיף ה', וכן בין רנ"ג ס"ג לשי"ח סעיף ח', מלבד מה שכתב הפמ"ג בא"א אות ל"ג הנ"ל לחלק בין קדירה ריקנית ומליאה וכן כתב בשמו בביאור הלכה [סי' רנ"ג ס"ג ד"ה וז"ה].

ועכ"פ אין ללמוד הלכה מהמג"א הנ"ל כפי שכתבנו לעיל. ומה שכתב בס' יחזוהו דעת [הנ"ל] לסמוך על המג"א בזה, וז"ל היחזוהו דעת: אולם המג"א מחלק בזה בין תבשיל לח רותח שאסור להניחו בשבת גם ע"ג קדירה של חמין משום שיש לגזור שמא יניחנו צונן ויש בישול אחר בישול בלח, אבל תבשיל יבש אפי' צונן מותר להניחו ע"ג קדירה ריקנית שאין בישול אחר בישול ביבש, ע"כ. ואינו נכון, והוא בעצמו [בעמ' קפ"ג] רמו לדברי התוספת שבת והפמ"ג והמ"ב בביאור הלכה ולפלא שאע"פ כן סמך על המג"א להקל.

והנה כתב עוד שם בשם שו"ת זרע אמת [ח"ג אור"ח סי' כ"ו] להתיר להניח תבשיל קר אפילו לח בשבת ע"ג מיחם או דף ברזל להפסיק בין האש והקדירה. ובאמת כל ראייתו של הזרע אמת הוא מסי' שי"ח סעיף ח', וכבר כתבנו לעיל מה שיש בו די כדי לאסור, וכמו שכתב מרן המחבר בסי' רנ"ג סעי' ג' וכמו שחילק הפמ"ג ושאר האחרונים, ובעל הזרע אמת לא נחית לכל האמור לעיל, ובפרט מה שהקל כנגד מרן לפסוק שאין בשול אחר בשול אפילו בלח. ומידי ספק דאורייתא לא יצאנו כמו שכתב היחזוהו דעת בעצמו בתחילת התשובה הנ"ל.

ללמוד מדברי המג"א כלום אם באנו להגיה בדבריו, כי מי יודע אם כנים אנחנו, ואיך נדע אם לזה כיון המג"א, וכודאי שאין מקום ללמוד לקולא מדברים מגומגמים וט"ס, ולא עדיף מברייאתא משבשתא ודי למבין.

והנה עיקר דברי התוספת שבת הם: שכוונת המג"א היה להקשות מס"ז על ס"ח. ר"ל דבסעיף ז' הביא המחבר ב' שיטות האם מותר לתת דבר חם על גבי קדירה אפי' שהיא על האש ולא הכריע ביניהם, וכאן בסעי' ח' הכריע שאפי' בדבר קר מותר. ומה שהקשה המג"א מסי' רנ"ג [לתוספת שבת הקושיא מסעי' ה' ששם ג"כ הכריע לקולא ולא מסעי' ג'], הוא משום שכאן ב' הסעיפים הם מלשון הרבינו ירוחם, ולכן העדיף המג"א להקשות מדברי המחבר אהודי, עיי"ש באורך.

וניחוי אכן אם יש מקום לדברים אלה, דהנה מקור הדברים בב"י סי' רנ"ח [בנדמ"ח סוף עמ' פ"ו] שהעתיק שם את דברי רבינו ירוחם, וז"ל הרבינו ירוחם בספרו [דף ס"ט ע"ג], להניח שום דבר קר שנתבשל כל צרכו על גבי מיחם שעל גבי האש, יש מהגדולים שכתבו דינו כמניחו כנגד המדורה, וכל דבר שמותר להניחו כנגד המדורה במקום שהיד סולדת בו כגון יבש וכו' מותר להניחו ע"ג מיחם שע"ג האש וכן כתב הרא"ש. ויש מהם שכתבו דהוי כמניח על גבי כירה לכתחילה ואסור, ואפי' נתבשל כל צרכו וכו' וראשון נראה עיקר. ומ"מ אם הוא תבשיל שיש בו רוטב וכו' אסור לדברי הכל, ע"כ. היוצא מדבריו, שלהניח דבר קר יבש שנתבשל כל צרכו על גבי מיחם שעל גבי האש מחלוקת היא בין הגדולים ואיחו הכריע להיתר.

ומיר בסמוך לו כתב רבינו ירוחם וז"ל: מיחם ע"ג מיחם כלומר לשום כלי ע"ג כלי אחר שעומד אצל האש מותר, ודוקא שהעליון מה שבתוכו חם וכו', ואם העליון צונן אסור וכו', ויש שפירשו דלעולם מיחם ע"ג מיחם אסור אם הוא על האש, כלומר התחתון וכו', ע"כ.

וצ"ע מה הם הב' דינים הנ"ל, דבדין הא' כתב מחלוקת והכריע להיתירא, ובדין הב' כתב מחלוקת ולא הכריע כלום, ובעיקר מה ההבדל במציאות בין ב' הדינים הנ"ל. וא"א לומר שהדין הא' הוא בדבר יבש, והב' הוא ברוטב, דהא בסוף דין א' כתב וז"ל: ומ"מ אם הוא תבשיל שיש בו רוטב וכו', אסור לדברי הכל, ע"כ. וא"כ איך כתב אח"כ בסמוך לו מחלוקת בזה.

וגם דברי הגר"א תמוהים בזה, שכתב דס"ז וס"ח דין אחד הם, עיי"ש שכתב ששורש המחלוקת היא האם מיחם אע"ג שהוא ע"ג האש המניח עליו אינו חשוב כמניח ע"ג האש וכירה דהוא מפסיק, או שכן חשוב כמניח על האש.

ומה שהביא שם ראיה ממנה"ל [הלכות שבת דף כ"ה ע"ב] שהניח טס ברזל על המעזיבה שעל התנור, ואח"כ הניח עליו תבשיל [וכמובא במ"ב סי' רנ"ג ס"ק פ"א]. מה זו ראיה, וכי עדיף מן מרן המחבר שאסר ברנ"ג, ולמה זה פה יפסוק כמנה"ל. והאמת היא שהמנה"ל התיר משום שחושב גם התנור לגרופה, וכשמיים טס הברזל על המעזיבה, הרי זה שני

סימן קס"ג

דין בישול ברובו יבש ומיעוטו מרק

שו"ע אור"ח סי' שיי"ח סעיף ט"ו.

כתב המחבר וז"ל: דבר שנתבשל כל צורכו, והוא יבש שאין בו מרק, מותר להניחו כנגד המדורה, אפי' במקום שהיד סולדת בו, ע"כ. הנה דבריו ברור מללו דדין זה שאין בשול אחר בישול, הוא דוקא ביבש שאין בו מרק, ואין זה תלוי ברוב מרק או רוב יבש, אלא צריך להיות דוקא יבש לגמרי שאין בו מרק כלל.

ואין לעוות את הכתוב ולומר בכונתו שאין בו רוב מרק. ולפי זה יש לתמוה על הרב בעל מנחת כהן במשמרת השבת שער ב' פ"ב תנאי הב' שכתב ברוב יבש סגי לדעת הרב ב"י. והא לך מפורש בשו"ע שאינו כן, וזו תמיה קיימת.

ועתה נבוא על דבריו, ונראה מהיכן יצא לו הדין שהב"י סובר כן. ולענ"ד יסוד הדברים אין בהם כדי סמיכה.

דהנה בב"י סי' רנ"ג [סעי' ב' דף י"ד ע"ב, בנדמ"ח דף ס"ב] כתב ע"ש רבינו ירוחם [נתיב י"ב דף ס"ט סע"א] בשם רבינו יונה דכל שרובו רוטב ומצטמק ויפה לו וכו', הוי מבשל גמור, ע"כ. והנה המנחת כהן בנה את כל בנינו על הלשון הזה של הב"י בשם הרבינו ירוחם, ובאמת ברבינו ירוחם לא כתב כן, אלא מפורש שם שכל שיש בו רוטב ולא תלה זה ברוב. וז"ל הרבינו ירוחם שם: ואפילו הגיע [למאכל בן דרוסאי] אם שהה בעודה בידו עד שנצטנן התבשיל אסור להחזירה דכל שיש בו רוטב ומצמק ויפה וכו', הוי מבשל גמור, עכ"ל.

ומה שכתב המנחת כהן שאע"פ שאין זה ברבינו ירוחם, הב"י לעצמו כך הוא סובר. קשה, דהא ודאי שאין כן דעת הב"י, דהב"י בעצמו בסימן שיי"ח [בנדמ"ח עמ' ת"ב] העתיק הלשון כמו שכתוב אצלנו ברבינו ירוחם. דרבינו ירוחם שם בנתיב י"ב כפל דבריו שוב, וז"ל בדף ס"ט ע"ג: כי כל דבר שנצטנן אפילו מבושל כל צרכו ויש בו רוטב ומצטמק ויפה לו יש בו משום בישול, ע"כ. והעתיקו הב"י כן אות באות. ועוד קשה דאדרבה הב"י עצמו סובר שדוקא ביבש לגמרי וכמו שמפורש כאן בשו"ע.

ואחר בקשת המחילה האמת יורה דרכו דט"ס הוא בב"י בסי' רנ"ג, ובדאי אין מקום לומר שהב"י יסבור כן. ובפרט שלשון הרבינו ירוחם אינו כן, ואיך יכתוב הב"י בשמו להתיר כל זמן דליכא רוב לח, ויבליע בלשונו ותחת שפתיו חרוש דין כזה, ובפרט שמשמעות לשון הראשונים ורבינו ירוחם אינו כן. ובכלל, הסברא עצמה לתלות זה ברוב לח, אינו

היכרים [המעזיבה המספקת בין הקדירה לאש וכן הטס] כדי שלא יראה כמבשל, אבל בטס ברול על האש לבר בודאי שלא התיר, וכסברת מרן ברנ"ג ס"ג.

ולפי זה מה שכתב ביחווה דעת שם להתיר להניח לכתחילה על פלאטה חשמלית, אינו נכון, דלא עדיף מקדירה ריקנית שאסר מרן (ולא הותר אלא חזרה על הפלאטה וגם זה צ"ע, דאפשר והוי כחד כלי וליכא היכר כלל). ואע"פ שכתב כן גם בשם ישכיל עבדי [ח"ז אור"ח סי' מ"ד שאלה ט"ו אות ד], יש לתמוה גם עליו, דאף שאין לחשוש לחיתוי, אבל מדין מיחזי כמבשל לא יצאנו, והא אפילו אי הוי כגרופה עדין אסור להניח עליה בתחילה בשבת או להחזיר לאחר שהניח ע"ג קרקע מדין מיחזי כמבשל וכמו שכתבנו לעיל. וכדאיתא ברשב"א ובר"ן והובא במ"ב סי' רנ"ג ס"ק נ"ה ובשער הציון אות מ"ח עיי"ש בזה, וזה פשוט.

והנה שם במ"ב נתן טעם משום דמיחזי כמבשל כיון שמעמיד במקום שדרך לבשל שם תמיד, ולכן אסור בגרופה וקטומה, וא"כ גם כאן שדרך לחמם על פלטה דברים כדי שיגיעו לידי יד סולדת שפיר הוי מחזי כמבשל ואסור.

והדרך המותרת להניח תבשיל יבש שנצטנן על הפלטה, הוא שיעשה שני היכרים, [וכמ"ש המהרי"ל המובא במ"ב רנ"ג ס"ק פ"א הנ"ל]. ויכול ליתן שתי ניירות כסף אחד על השני או כל שני הכרים אחרים, ועל זה יתן את התבשיל.

סכום:

- א. אסור לתת תבשיל קר אפי' שנתבשל כל צרכו והוא יבש ע"ג קדירה ריקנית שע"ג האש, אולם אם היא קדירה שיש בה תבשיל שאין בזה דרך בשול מותר.
- ב. וכן אסור ליתן תבשיל אפילו חם אפי' שנתבשל כל צרכו והוא יבש על פלאטה חשמלית. אלא א"כ יעשה שני היכרים, ויכול ליתן שני ניירות כסף אחד על השני ועליהם את התבשיל.

אלה במערה עליהן משי"ש רוחחין מכלי ראשון כדי שפיי"ז יהיה נקרא בטו"ח מבוטל במקלח דערין מבוטל כדי קליפס ויהפוך צמח העירוי אח בטו"ח היעב בתוך הרוחחין וכו' ויותר טוב שיבא מבוטל ממש ע"י העמדה במקום שמתכבש יט"ש.

איברא ראויה להגאון מכרי"ם שוק אר"ח. סי קל"ז דחולק על כל הכחה זאת, ודעתו דבעלי טו"ח יש בשול אחר בשול, דכל בשול פנים חדשות ונותן פעם חדש, ואף דבעלמא אין חוששין ליה דאם אין בשול אחר בשול אף דמחמת בשול השני בזה עטס חדש, אשפיי"כ נוף הדבר כבר נחבשל וראוי לאכילה, מ"מ בעלי טו"ח ה"ל כבשול סממנים של צביעה דאין גופם נאכל ואין מלאכה בשול אלא להוליא לצבם או טעמם, וכ"ז שלא נגמר זה שייך בשול כמבואר בראשונים לטוב מגיס, ועיין השו"ע ח"ט אר"ח סי ע"ד מבואר הלוק זה, ואף שהח"ס שם דעתו דבקפ"ה לא שייך בשול אחר בשול ומחלק שם בין קפה לסממנים, היינו משום דהעיד בשם גאון א' דגוף הקפה נאכל ודבר הגאכל בעצמו כבר נחבשל ע"י שראוי לאכילה ולא שייך צ"י עוד בשול ואין דומה לסממנים, משא"כ עלי טו"ח דאין אוכלים אותם כלל ונעשו רק כדי להוליא פעם ומראה יש לומר כ"ל דדומין לסממנים דיש בהם בשול לעולם, מיהו בודאי אחר כמה פעמים של בשול כבר אכד עממם וריתם, ולי"ע בזה.

ע"ע ד"ז סי ק"א. ח"ט סי פ"ט

סימן צא

בענין שבי וחזרה דמבגין כהיום צה"ק, שמשמין פה ברזל ע"ג הפטפט ומשימין לחוכה הקדרות, ומתבצין זה לגרוף וקטוס עפ"י דברי שו"ע סימן רנ"ג סי"ג, וצנחאי שהגלגלים לסדר השלכבה בגדולה הראוי יהי כלפי הכותל או בצופן אחר שאין חשש לתאוי, דל"כ אינו דומה כלל להחם, ובצופן כזה נוהגים לשהות ולהחזיר בדרך המותר דה"ל גוי"ק, אלא דראינו להגאון חזון איש בהלכות שבת סי ל"ג, וכן שמעתי ממנו צע"פ, דעדי בה נרגא, והוא עפ"י דברי העור שבי דעל גבה (בלא גוי"ק) נקרא שנותן על שפתה או ע"ג כיסויי שעל חללה, והוא מדברי רש"י ל"ג ע"ג ד"ה מהו, הרי דע"י כיסוי לא נעשה עדיין כגוי"ק, ומזה כי דהא דסעיף ג' דמחשיב כסוי קדרה כגוי"ק עיקרו משום דהוא שנוי שאין דרך בשול בך, וגם ממעט את החום הרבה, אצל כסוי שדרכו בך ואינו ממעט החום כ"כ הוא בכלל על גבה (בלא גוי"ק), ונדחק ע"י הרבה בלשון הגמ', (ובגוף הדין דהא אם נקרא ע"י קדרה שלא בדרך בשול א"כ צב"ג אפי' ליתן לכתחלה כי מותר בשבת כמבואר סימן ש"ה

ממלה ובישרא דחורא לא לריך כלל (גם מה"ח) בשול של אור, ואולי אה כיון הר"ן דש"ס דין לא משמע כהירושלמי.

סימן פט

בדברי המג"א סימן רנ"ג ס"ק כ"ב דאף אם תלה באויר הכירה נקרא על גבה, אעתיק מש"כ בח"י בזה.

ל"ש אלא על גבה אצל בחוכה אסור, וצחי הר"ן מצי לשון הירושלמי דחוכה הוא משלשה טפחים ולמטה (כפי הקרבן העדה דלא כפ"מ) מקום שאין ה"ד שולעת בו, וירושלמי איכא עוד מ"ד עד מקום שהוא עושה חריץ ונראה כפי הפ"מ דהוא בכלי גופא למעלה הרבה משוליה דלא בקרבן העדה, מ"מ המג"א ס"ק כ"ב פי בפשיטות דדוקא בחוכה ממש אסור הא חללה כגבה וזה דלא כירושלמי וצמ"ח פנים הרגיש על השמעת הפוסקים וכתב לשון הרמז"ם משמע דוקא גבה אם כן חללה אסור וזה דלא כמסקנת המג"א.

איברא ודאי לשון רש"י ותוס' בשמעתין מוכח כהמג"א דמקום גמלים הוא דנקרא חוכה ואחריכ"ה נמשך המג"א, והירושלמי נראה דאינו עולה להלכה לדין דהא אסוק בירושלמי עממא דצעין ג' טפחים או מקום חריץ מפני שה"ד שולעת שם ואח"כ כהא דאר"י בשם ר"י מותר להפסיד במקום שה"ד שולעת ואסור במקום שאין ה"ד שולעת, והדבר י"ע דהא החם בהפסדה בזמן עסקיון דאיכא משום מבוטל דאר"ייתא ע"כ אסור במקום שאין ה"ד שולעת משא"כ הכא ברוחה דאין בשול אחר בשול כמבוטל כל לרכו ורוחה עכ"פ, ולריך לומר דה"ל מ"ד בלחמ ס"ל יש בשול אחר בשול אפילו ברוחה וא"כ אסור חורה במקום שה"ד שולעת אצל להלכה הא קו"ל ציטון ש"י"א דאין בשול כמבוטל ורוחה, ומותר לסמוך אפי' במקום יד סולדה כמבואר שם סעיף ע"ו, וכן כאן מותר בפירה אפי' יד סולדה בסי רנ"ג (רק צמור אסור אפי' לסמוך כה"ג) וכמשמעות הירושלמי לקמן אפי' מכירה שהכל מועט לכירה שהכל מרובה א"כ יפה עשה מגי'א דלא חש להאי ירושלמי.

סימן צ

בענין בישול עלה הטי"א

הנה צמ"ז ש"ה ס"ק ל"ע, מציא הסכמת אחרונים, דאם רולה לערות עליהן בשבת אין היתר

א
ב
ג
ד
ה
ו
ז
ח
ט
י
יא
יב
יג
יד
טו
טז
יז
יח
יט
כ
כא
כב
כג
כד
כה
כו
כז
כח
כט
ל
לא
לב
לג
לד
לה
לו
לז
לח
לט
מ
מא
מב
מג
מד
מה
מו
מז
מח
מט
נ
נא
נב
נג
נד
נה
נו
נז
נח
נט
ס
סא
סב
סג
סד
סה
סו
סז
סח
סט
ע
עא
עב
עג
עד
עה
עו
עז
עח
עט
פ
פא
פב
פג
פד
פה
פו
פז
פח
פט
צ
צא
צב
צג
צד
צה
צו
צז
צח
צט
ק
קא
קב
קג
קד
קה
קו
קז
קח
קט
ר
רא
רב
רג
רד
רה
רו
רז
רח
רט
ש
שא
שב
שג
שד
שה
שו
שז
שח
שט
ת
תא
תב
תג
תד
תה
תו
תז
תח
תט
י
יא
יב
יג
יד
יט
כ
כא
כב
כג
כד
כה
כו
כז
כח
כט
ל
לא
לב
לג
לד
לה
לו
לז
לח
לט
מ
מא
מב
מג
מד
מה
מו
מז
מח
מט
נ
נא
נב
נג
נד
נה
נו
נז
נח
נט
ס
סא
סב
סג
סד
סה
סו
סז
סח
סט
ע
עא
עב
עג
עד
עה
עו
עז
עח
עט
פ
פא
פב
פג
פד
פה
פו
פז
פח
פט
צ
צא
צב
צג
צד
צה
צו
צז
צח
צט
ק
קא
קב
קג
קד
קה
קו
קז
קח
קט
ר
רא
רב
רג
רד
רה
רו
רז
רח
רט
ש
שא
שב
שג
שד
שה
שו
שז
שח
שט
ת
תא
תב
תג
תד
תה
תו
תז
תח
תט
י
יא
יב
יג
יד
יט
כ
כא
כב
כג
כד
כה
כו
כז
כח
כט
ל
לא
לב
לג
לד
לה
לו
לז
לח
לט
מ
מא
מב
מג
מד
מה
מו
מז
מח
מט
נ
נא
נב
נג
נד
נה
נו
נז
נח
נט
ס
סא
סב
סג
סד
סה
סו
סז
סח
סט
ע
עא
עב
עג
עד
עה
עו
עז
עח
עט
פ
פא
פב
פג
פד
פה
פו
פז
פח
פט
צ
צא
צב
צג
צד
צה
צו
צז
צח
צט
ק
קא
קב
קג
קד
קה
קו
קז
קח
קט
ר
רא
רב
רג
רד
רה
רו
רז
רח
רט
ש
שא
שב
שג
שד
שה
שו
שז
שח
שט
ת
תא
תב
תג
תד
תה
תו
תז
תח
תט
י
יא
יב
יג
יד
יט
כ
כא
כב
כג
כד
כה
כו
כז
כח
כט
ל
לא
לב
לג
לד
לה
לו
לז
לח
לט
מ
מא
מב
מג
מד
מה
מו
מז
מח
מט
נ
נא
נב
נג
נד
נה
נו
נז
נח
נט
ס
סא
סב
סג
סד
סה
סו
סז
סח
סט
ע
עא
עב
עג
עד
עה
עו
עז
עח
עט
פ
פא
פב
פג
פד
פה
פו
פז
פח
פט
צ
צא
צב
צג
צד
צה
צו
צז
צח
צט
ק
קא
קב
קג
קד
קה
קו
קז
קח
קט
ר
רא
רב
רג
רד
רה
רו
רז
רח
רט
ש
שא
שב
שג
שד
שה
שו
שז
שח
שט
ת
תא
תב
תג
תד
תה
תו
תז
תח
תט
י
יא
יב
יג
יד
יט
כ
כא
כב
כג
כד
כה
כו
כז
כח
כט
ל
לא
לב
לג
לד
לה
לו
לז
לח
לט
מ
מא
מב
מג
מד
מה
מו
מז
מח
מט
נ
נא
נב
נג
נד
נה
נו
נז
נח
נט
ס
סא
סב
סג
סד
סה
סו
סז
סח
סט
ע
עא
עב
עג
עד
עה
עו
עז
עח
עט
פ
פא
פב
פג
פד
פה
פו
פז
פח
פט
צ
צא
צב
צג
צד
צה
צו
צז
צח
צט
ק
קא
קב
קג
קד
קה
קו
קז
קח
קט
ר
רא
רב
רג
רד
רה
רו
רז
רח
רט
ש
שא
שב
שג
שד
שה
שו
שז
שח
שט
ת
תא
תב
תג
תד
תה
תו
תז
תח
תט
י
יא
יב
יג
יד
יט
כ
כא
כב
כג
כד
כה
כו
כז
כח
כט
ל
לא
לב
לג
לד
לה
לו
לז
לח
לט
מ
מא
מב
מג
מד
מה
מו
מז
מח
מט
נ
נא
נב
נג
נד
נה
נו
נז
נח
נט
ס
סא
סב
סג
סד
סה
סו
סז
סח
סט
ע
עא
עב
עג
עד
עה
עו
עז
עח
עט
פ
פא
פב
פג
פד
פה
פו
פז
פח
פט
צ
צא
צב
צג
צד
צה
צו
צז
צח
צט
ק
קא
קב
קג
קד
קה
קו
קז
קח
קט
ר
רא
רב
רג
רד
רה
רו
רז
רח
רט
ש
שא
שב
שג
שד
שה
שו
שז
שח
שט
ת
תא
תב
תג
תד
תה
תו
תז
תח
תט
י
יא
יב
יג
יד
יט
כ
כא
כב
כג
כד
כה
כו
כז
כח
כט
ל
לא
לב
לג
לד
לה
לו
לז
לח
לט
מ
מא
מב
מג
מד
מה
מו
מז
מח
מט
נ
נא
נב
נג
נד
נה
נו
נז
נח
נט
ס
סא
סב
סג
סד
סה
סו
סז
סח
סט
ע
עא
עב
עג
עד
עה
עו
עז
עח
עט
פ
פא
פב
פג
פד
פה
פו
פז
פח
פט
צ
צא
צב
צג
צד
צה
צו
צז
צח
צט
ק
קא
קב
קג
קד
קה
קו
קז
קח
קט
ר
רא
רב
רג
רד
רה
רו
רז
רח
רט
ש
שא
שב
שג
שד
שה
שו
שז
שח
שט
ת
תא
תב
תג
תד
תה
תו
תז
תח
תט
י
יא
יב
יג
יד
יט
כ
כא
כב
כג
כד
כה
כו
כז
כח
כט
ל
לא
לב
לג
לד
לה
לו
לז
לח
לט
מ
מא
מב
מג
מד
מה
מו
מז
מח
מט
נ
נא
נב
נג
נד
נה
נו
נז
נח
נט
ס
סא
סב
סג
סד
סה
סו
סז
סח
סט
ע
עא
עב
עג
עד
עה
עו
עז
עח
עט
פ
פא
פב
פג
פד
פה
פו
פז
פח
פט
צ
צא
צב
צג
צד
צה
צו
צז
צח
צט
ק
קא
קב
קג
קד
קה
קו
קז
קח
קט
ר
רא
רב
רג
רד
רה
רו
רז
רח
רט
ש
שא
שב
שג
שד
שה
שו
שז
שח
שט
ת
תא
תב
תג
תד
תה
תו
תז
תח
תט
י
יא
יב
יג
יד
יט
כ
כא
כב
כג
כד
כה
כו
כז
כח
כט
ל
לא
לב
לג
לד
לה
לו
לז
לח
לט
מ
מא
מב
מג
מד
מה
מו
מז
מח
מט
נ
נא
נב
נג
נד
נה
נו
נז
נח
נט
ס
סא
סב
סג
סד
סה
סו
סז
סח
סט
ע
עא
עב
עג
עד
עה
עו
עז
עח
עט
פ
פא
פב
פג
פד
פה
פו
פז
פח
פט
צ
צא
צב
צג
צד
צה
צו
צז
צח
צט
ק
קא
קב
קג
קד
קה
קו
קז
קח
קט
ר
רא
רב
רג
רד
רה
רו
רז
רח
רט
ש
שא
שב
שג
שד
שה
שו
שז
שח
שט
ת
תא
תב
תג
תד
תה
תו
תז
תח
תט
י
יא
יב
יג
יד
יט
כ
כא
כב
כג
כד
כה
כו
כז
כח
כט
ל
לא
לב
לג
לד
לה
לו
לז
לח
לט
מ
מא
מב
מג
מד
מה
מו
מז
מח
מט
נ
נא
נב
נג
נד
נה
נו
נז
נח
נט
ס
סא
סב
סג
סד
סה
סו
סז
סח
סט
ע
עא
עב
עג
עד
עה
עו
עז
עח
עט
פ
פא
פב
פג
פד
פה
פו
פז
פח
פט
צ
צא
צב
צג
צד
צה
צו
צז
צח
צט
ק
קא
קב
קג
קד
קה
קו
קז
קח
קט
ר
רא
רב
רג
רד
רה
רו
רז
רח
רט
ש
שא
שב
שג
שד
שה
שו
שז
שח
שט
ת
תא
תב
תג
תד
תה
תו
תז
תח
תט
י
יא
יב
יג
יד
יט
כ
כא
כב
כג
כד
כה
כו
כז
כח
כט
ל
לא
לב
לג
לד
לה
לו
לז
לח
לט
מ
מא
מב
מג
מד
מה
מו
מז
מח
מט
נ
נא
נב
נג
נד
נה
נו
נז
נח
נט
ס
סא
סב
סג
סד
סה
סו
סז
סח
סט
ע
עא
עב
עג
עד
עה
עו
עז
עח
עט
פ
פא
פב
פג
פד
פה
פו
פז
פח
פט
צ
צא
צב
צג
צד
צה
צו
צז
צח
צט
ק
קא
קב
קג
קד
קה
קו
קז
קח
קט
ר
רא
רב
רג
רד
רה
רו
רז
רח
רט
ש
שא
שב
שג
שד
שה
שו
שז
שח
שט
ת
תא
תב
תג
תד
תה
תו
תז
תח
תט
י
יא
יב
יג
יד
יט
כ
כא
כב
כג
כד
כה
כו
כז
כח
כט
ל
לא
לב
לג
לד
לה
לו
לז
לח
לט
מ
מא
מב
מג
מד
מה
מו
מז
מח
מט
נ
נא
נב
נג
נד
נה
נו
נז
נח
נט
ס
סא
סב
סג
סד
סה
סו
סז
סח
סט
ע
עא
עב
עג
עד
עה
עו
עז
עח
עט
פ
פא
פב
פג
פד
פה
פו
פז
פח
פט
צ
צא
צב
צג
צד
צה
צו
צז
צח
צט
ק
קא
קב
קג
קד
קה
קו
קז
קח
קט
ר
רא
רב
רג
רד
רה
רו
רז
רח
רט
ש
שא
שב
שג
שד
שה
שו
שז
שח
שט
ת
תא
תב
תג
תד
תה
תו
תז
תח
תט
י
יא
יב
יג
יד
יט
כ
כא
כב
כג
כד
כה
כו
כז
כח
כט
ל
לא
לב
לג
לד
לה
לו
לז
לח
לט
מ
מא
מב
מג
מד
מה
מו
מז
מח
מט
נ
נא
נב
נג
נד
נה
נו
נז
נח
נט
ס
סא
סב
סג
סד
סה
סו
סז
סח
סט
ע
עא
עב
עג
עד
עה
עו
עז
עח
עט
פ
פא
פב
פג
פד
פה
פו
פז
פח
פט
צ
צא
צב
צג
צד
צה
צו
צז
צח
צט
ק
קא
קב
קג
קד
קה
קו
קז
קח
קט
ר
רא
רב
רג
רד
רה
רו
רז
רח
רט
ש
שא
שב
שג
שד
שה
שו
שז
שח
שט
ת
תא
תב
תג
תד
תה
תו
תז
תח
תט
י
יא
יב
יג
יד
יט
כ
כא
כב
כג
כד
כה
כו
כז
כח
כט
ל
לא
לב
לג
לד
לה
לו
לז
לח
לט
מ
מא
מב
מג
מד
מה
מו
מז
מח
מט
נ
נא
נב
נג
נד
נה
נו
נז
נח
נט
ס
סא
סב
סג
סד
סה
סו
סז
סח
סט
ע
עא
עב
עג
עד
עה
עו
עז
עח
עט
פ
פא
פב
פג
פד
פה
פו
פז
פח
פט
צ
צא
צב
צג
צד
צה
צו
צז
צח
צט
ק
קא
קב
קג
קד
קה
קו
קז
קח
קט
ר
רא
רב
רג
רד
רה
רו
רז
רח
רט
ש
שא
שב
שג
שד
שה
שו
שז
שח
שט
ת
תא
תב
תג
תד
תה
תו
תז
תח
תט
י
יא
יב
יג
יד
יט
כ
כא
כב
כג
כד
כה
כו
כז
כח
כט
ל
לא
לב
לג
לד
לה
לו
לז
לח
לט
מ
מא
מב
מג
מד
מה
מו
מז
מח
מט
נ
נא
נב
נג
נד
נה
נו
נז
נח
נט
ס
סא
סב
סג
סד
סה
סו
סז
סח
סט
ע
עא
עב
עג
עד
עה
עו
עז
עח
עט
פ
פא
פב
פג
פד
פה
פו
פז
פח
פט
צ
צא
צב
צג
צד
צה
צו
צז
צח
צט
ק
קא
קב
קג
קד
קה
קו
קז
קח
קט
ר
רא
רב
רג
רד
רה
רו
רז
רח
רט
ש
שא
שב
שג
שד
שה
שו
שז
שח
שט
ת
תא
תב
תג
תד
תה
תו
תז
תח
תט
י
יא
יב
יג
יד
יט
כ
כא
כב
כג
כד
כה
כו
כז
כח
כט
ל
לא
לב
לג
לד
לה
לו
לז
לח
לט
מ
מא
מב
מג
מד
מה
מו
מז
מח
מט
נ
נא
נב
נג
נד
נה
נו
נז
נח
נט
ס
סא
סב
סג
סד
סה
סו
סז
סח
סט
ע
עא
עב
עג
עד
עה
עו
עז
עח
עט
פ
פא
פב
פג
פד
פה
פו
פז
פח
פט
צ
צא
צב
צג
צד
צה
צו
צז
צח
צט
ק
קא
קב
קג
קד
קה
קו
קז
קח
קט
ר
רא
רב
רג
רד
רה
רו
רז
רח
רט
ש
שא
שב
שג
שד
שה
שו
שז
שח
שט
ת
תא
תב
תג
תד
תה
תו
תז
תח
תט
י
יא
יב
יג
יד
יט
כ
כא
כב
כג
כד
כה
כו
כז
כח
כט
ל
לא
לב
לג
לד
לה
לו
לז
לח
לט
מ
מא
מב
מג
מד
מה
מו
מז
מח
מט
נ
נא
נב
נג
נד
נה
נו
נז
נח
נט
ס
סא
סב
סג
סד
סה
סו
סז
סח
סט
ע
עא
עב
עג
עד
עה
עו
עז
עח
עט
פ
פא
פב
פג
פד
פה
פו
פז
פח
פט
צ
צא
צב
צג
צד
צה
צו
צז
צח
צט
ק
קא
קב
קג
קד
קה
קו
קז
קח
קט
ר
רא
רב
רג
רד
רה
רו
רז
רח
רט
ש
שא
שב
שג
שד
שה
שו
שז
שח
שט
ת
תא
תב
תג
תד
תה
תו
תז
תח
תט
י
יא
יב
יג
יד
יט
כ
כא
כב
כג
כד
כה
כו
כז
כח
כט
ל
לא
לב
לג
לד
לה
לו
לז
לח
לט
מ
מא
מב
מג
מד
מה
מו
מז
מח
מט
נ
נא
נב
נג
נד
נה
נו
נז
נח
נט
ס
סא
סב
סג
סד
סה
סו
סז
סח
סט
ע
עא
עב
עג
עד
עה
עו
עז
עח
עט
פ
פא
פב
פג
פד
פה
פו
פז
פח
פט
צ
צא
צב
צג
צד
צה
צו
צז
צח
צט
ק
קא
קב
קג
קד
קה
קו
קז
קח
קט
ר
רא
רב
רג
רד
רה
רו
רז
רח
רט
ש
שא
שב
שג
שד
שה
שו
שז
שח
שט
ת
תא
תב
תג
תד
תה
תו
תז
תח
תט
י
יא
יב
יג
יד
יט
כ
כא
כב
כג
כד
כה
כו
כז
כח
כט
ל
לא
לב
לג
לד
לה
לו
לז
לח
לט
מ
מא
מב
מג
מד
מה
מו
מז
מח
מט
נ
נא
נב
נג
נד
נה
נו
נז
נח
נט
ס
סא
סב
סג
סד
סה
סו
סז
סח
סט
ע
עא
עב
עג
עד
עה
עו
עז
עח
עט
פ
פא
פב
פג
פד
פה
פו
פז
פח
פט
צ
צא
צב
צג
צד
צה
צו
צז
צח
צט
ק
קא
קב
קג
קד
קה
קו
קז
קח
קט
ר
רא
רב
רג
רד
רה
רו
רז
רח
רט
ש
שא
שב
שג
שד
שה
שו
שז
שח
שט
ת
תא
תב
תג
תד
תה
תו
תז
תח
תט
י
יא
יב
יג
יד
יט
כ
כא
כב
כג
כד
כה
כו
כז
כח
כט
ל
לא
לב
לג
לד
לה
לו
לז
לח
לט
מ
מא
מב
מג
מד
מה
מו
מז
מח
מט
נ
נא
נב
נג
נד
נה
נו
נז
נח
נט
ס
סא
סב
סג
סד
סה
סו
סז
סח
סט
ע
עא
עב
עג
עד
עה
עו
עז
עח
עט
פ
פא
פב
פג
פד
פה
פו
פז
פח
פט
צ
צא
צב
צג
צד
צה
צו
צז
צח
צט
ק
קא
קב
קג
קד
קה
קו
קז
קח
קט
ר
רא
רב
רג
רד
רה
רו
רז
רח
רט
ש
שא
שב
שג
שד
שה
שו
שז
שח
שט
ת
תא
תב
תג
תד
תה
תו
תז
תח
תט
י
יא
יב
יג
יד
יט
כ
כא
כב
כג
כד
כה
כו
כז
כח
כט
ל
לא
לב
לג
לד
לה
לו
לז
לח
לט
מ
מא
מב
מג
מד
מה
מו
מז
מח
מט
נ
נא
נב
נג
נד
נה
נו
נז
נח
נט
ס
סא
סב
סג
סד
סה
סו
סז
סח
סט
ע
עא
עב
עג
עד
עה
עו
עז
עח
עט
פ
פא
פב
פג
פד
פה
פו
פז
פח
פט
צ
צא
צב
צג
צד
צה
צו
צז
צח
צט
ק
קא
קב
קג
קד
קה
קו
קז
קח
קט
ר
רא
רב
רג
רד
רה
רו
רז
רח
רט
ש
שא
שב
שג
שד
שה
שו
שז
שח
שט
ת
תא
תב
תג
תד
תה
תו
תז
תח
תט
י
יא
יב
יג
יד
יט
כ
כא
כב
כג
כד
כה
כו
כז
כח
כט
ל
לא
לב
לג
לד
לה
לו
לז
לח
לט
מ
מא
מב
מג
מד
מה
מו
מז
מח
מט
נ
נא
נב
נג
נד
נה
נו
נז
נח
נט
ס
סא
סב
סג
סד
סה
סו
סז
סח
סט
ע
עא
עב
עג
עד
עה
עו
עז
עח
עט
פ
פא
פב
פג
פד
פה
פו
פז
פח
פט
צ

ע"י גלגלים מנחזין והוא עומד בכ"ג דל"ח לח
 אחס או שקשקו, אי"כ אש מגולה גופא בכ"ג רק
 חומרא היא ודי לנו חס אונו מנוסה בכסוי שאינו
 רגיל כ"ל.

**ואעתיק מש"כ אלי מרן החזון איש זצ"ל
 תשובה מאהבה בנדון הנ"ל**

אחדשו"ט ושי"ח צאה"י רואה אני דעתכם במש"כ
 בהגמ"ר שיתן ע"ג הקדירה הריקנית
 ושהיה הקדירה הריקנית מפקסת בין קדירה
 הצבשיל לכירה, לאו דוקא, ושי"ח חס הקדירה הריקנית
 גדולה וקדירה הצבשיל קטנה מותר להכניסה תוך
 הקדירה הריקנית ולא יבא הפסק בין קדירת הצבשיל
 לכירה רק עובי השוליים, אבל מהא דאין לכסוי
 הפסק יש ללמוד דגם עובי השוליים של הקדירה לא
 חשיב הפסק ודוקא כשמשקים אויר קדירה ריקנית
 חשיב הפסק דהו עובי דמיכר טפי, וממעט חסום
 מיעוט מיכר טפי והפסק עם צרול דק לא עדיף
 מכסוי הכירה וגרע ממונו.

שלום בכפילא אי"ש

סעיף ז' ח' ע"י, וילא מרן החזון איש שם אוח
 י"א להתמיר בפחילות דיון ע"י תקון הג"ל ופסק
 דכ"ג: אסור להחזיר רק להשבות יע"ש.
אמנם ללמד זכות על ישראל דמנהגם חורה היא,
 נראה דודאי פשיטות דברי הגמ"ר מראין
 דמשום כל גופא דהאש מנוסה הוא דהתיר אף
 דחוס נשאר כבתחלה דלענין גוי"ק אין לנו בחוס
 כלום כיון דהעיקר משום חשש חתוי כמש"כ חוס'
 שבת ל"ו ע"כ ד"ב לא יתן יע"ש, וכרי זה הניע את
 הגמ"ר ס"ק ל"א לומר דבהפסק מעובה צלמא
 אש"ג דהאש בתוך התנור דמותר, ואף דלא קאי
 הכי במסקנא היינו משום דצטעין להניח שום דבר
 להכירה, מה שאין דרכו להיות שם, מ"מ מצוה
 דצוה עכ"פ דו, וא"כ צודאי לא קשה מהאי דכסוי
 כירה ש"כ רש"י והטור דלא מהני, דהתם הוא
 הכסוי הרגיל שמשומין עליו בכל יום כמצוה בש"ס
 כ"ד ורגילים היו לכבות הכירה בכסוי כמו קדירה,
 משא"כ במשקים קדירה ריקנית על הכירה שאין דרכה
 להיות שם מותר דהוי כגוי"ק בהא לצד שהאש מנוסה
 ואין רגיל להיות שם, וא"כ ה"ד להני פחים בגדולים
 שמשומים על הפעוט דאין דומין כלל לכסוי הרגיל
 של הכירה.

וכדברינו ראיתי בתשובת מהר"ם שיק אוריח סי'
 קי"ג, והרגיש ג"כ בדברי הטור שכתב
 דכסוי לא מהני וכי דאיכא למימר דכסוי של הטור
 איירי בגוונא דאינו ממלא כל החלל אבל בממלא כל
 החלל מותר יע"ש, הנה הא דמכר"ם שיק העדיף
 בקולא עוד יותר מידון, דלדידי וילא דאף בכסוי
 הרגיל חס ממלא כל החלל מותר, ולפי חירוליו גם
 ממלא החלל אסור עד שיהי כסוי שאינו רגיל, אלא
 דמכר"ם שיק צוה לעממי שכוונה מהגמ"ר דאינו
 טעמו כלל משום הכירה, אלא דהעיקר שהאש יהי
 מנוסה, ומה דחור שם חורה בהרע"עין אף שדרכו
 להיות שם בתמידות, והוא צאמת קולא גדולה, דהא
 מוגמ"ר הג"ל ס"ק ל"א יראה להדיא דמלמד טעם
 כסוי האש צטעין עוד הכירה, חס היה סברה רוב
 השאל וכו' יראה ודאי, אלא שכנראה הגאון מהר"ם
 שיק כתב כן ללמד זכות על מנהגן של ישראל דמקילין
 אפילו בלא הכירה, אבל בכסוי שאינו רגיל להיות
 פשוט שמוחה, ולא נחתי הפוסקים למח שחידש מרן
 הגאון בעל החזון איש ז"ע דיש כאן ענין למעט
 החוס ואף דרב גוצרי מאד מאד וכל גופי מרחח
 מחורה דילי, מ"מ האמת יורה דרכו שדרך הפוסקים
 בהלכה זו צ"ע לדבריו. ע"ע ח"ד סי' ס"ח

ובאמת יראה דנל"כ צדין קיל יותר מבזמן הש"ס
 וכה"ש דאם האש מגולה שאסור משום
 שמה יחמה חס לדידכו דאפשר לתחז. במגולה דהוי
 מצבליים ע"ג גחלים וכ"ג, אבל הוי פעוטות של
 נפט דגם במגולה אי"א לתחז מאד האש כלל, ורק

מאחר שיצטנו מנהג המקילים לדון מנהג שלנו כגוי"ק
 ומותר בחורה, עלינו לדון במנהג שמוחזים
 קדירה ע"ג קדירה ואח"כ מסירין התחמונה, חס
 אפשר למלא היתר להשיבה על הפח למטה או לא,
 והנה רבינו בעל החזון איש כתב בפשיטות לאיסור
 גם חס יעמיד קדירה ריקנית להפסיק דחשיב כמשכה
 בתחילה בשבת, ואני עפר אחת רגליו נראה בעינינו
 דלפי מנהג הג"ל גם זה מותר, ראונו חס משום
 קדירה ריקנית על הפח המפסיק ורק על הקדירה
 הריקנית מעמיד המלאה שבדיו, ועממא דילי, דהנה
 הפמי"צ כתב בעטם דבר דלמה לענין קדירה ריקנית
 לא חתור המחבר אלא חזרה לא נתינה בתחלה, ולענין
 ליתן ע"ג קדירה אחרת מתירין אפילו לכתחלה גם
 בשבת כמצוה צסימן ר"ג סי"ח ושי"ח סעי' ז', ח'
 ט', וכתב דה"ט משום דקדירה ריקנית משמשת לכירה
 וחשיב כמעמיד ע"ג כירה, אבל מעמיד ע"ג קדירה
 שהצבשיל בחובה, חשיב כמעמיד על הקדירה ולא
 כמעמיד ע"ג כירה, או כמש"כ שאר פוסקים דהו
 אין דרך צבול בך, והנה דבר פשוט מאד דהו לא
 שייך אלא כשהקדירה הריקנית עומדת ע"ג אש דמה
 מיירי בסעיף ג' ובכא הוא דאיכא למימר דהו
 צעלה לגבי כירה, אבל כשפח גדול ע"ג כירה ומשים
 עוד בתוך הפח קדירה ריקנית (שאינה מוחלמת
 כלל לגדול הכירה וכיו"צ) פשוט מאד דהו דבר
 נפרד בפני עצמו מופסק מהכירה וצודאי דהו נתון
 דיחי' דומה כקדירה שיהי מותר ליתן עליה קדירה.
 מדבר שצבשיל כבר והוא חס כהאי דסי' שי"ח כ"ל.*

* וצ"ע ב"י תהלה לד"ר סי' רצ"ב פלד' לסקל אפי' בקדירה ריקנית כ"כ כ"ד אפילו בלא חתוי חורה יע"ש.

סימן נו'

בדין שהייה ע"ג קדירה ריקנית שע"ג אש מכוסה

הכירה שלא יהיה כ"כ חום, וממילא נעשית הכירה ע"ז רק כאשר כירה גו"ק דאסור ליתן עליה בשבת תבשיל לכתחילה עכת"ד.

ונראה דכוונתו לומר דאם מניח קדירה ריקנית, ברור שכל כוונתו הוא רק לסתום את החום, ונטפלה הקדירה לאש להיות בגדר כיסוי לאש, וכשם שבכירה גו"ק אסור לשהות לכתחילה, כמו כן באש מכוסה ע"י קדירה ריקנית אסור, אבל אם מניח קדירה מלאה, ברור שאין כל כוונתו לכסות את חום הכירה, אלא גם ברצונו לחמם הקדירה, ממילא אין הקדירה נטפלת לאש להיות רק ככיסוי לאש, אלא נחשב מקום חדש כעין כנגד המדורה, ולכן בכה"ג מותר לשהות עליה אפי' לכתחילה בשבת.

אכן בחזו"א (סי' ל"ז סק"ט ד"ה הקשה המ"ב) כתב וז"ל כל שהתחנתה מלאה היה, בולעת חום הכירה ואין החום עולה לעליונה אלא מחום הקדירה, והלכך גרע ממפסיק בקדירה ריקנית דהתם חום הכירה סלקא למעלה עכ"ל. ומשמע מדבריו דהכל תלוי אם מקבל חום ישיר מהכירה, דאם מקבל חום ישיר ממילא נחשב חלק מהכירה ואסור לשהות

א

לכביאור סברת הפמ"ג לחלק בין קדירה מלאה לריקנית

לאחר מה שנתבאר בסימנים הקודמים דדעת הפמ"ג וכן היא הסכמת רוב הפוסקים, דאסור לשהות לכתחילה בשבת ע"ג קדירה ריקנית שעומדת ע"ג האש, יש לעיין מה הדין שהייה לכתחילה בקדירה ריקנית שעומדת ע"ג אש מכוסה בפח וכדו', האם בכה"ג מותר משום שגם יש הפסק כיסוי פח, או דלמא דגם באופן כזה אסור, וכמו כן יש לדון האם מותר לשהות לכתחילה בשבת ע"ג כמה קדירות ריקניות או לא.

וכדי לפשוט דין זה, יש לברר מה בדייק הסברא לחלק בין קדירה מלאה דבזה מותר לשהות לכתחילה בשבת עליה, ובין קדירה ריקנית דלא שרינן אלא להחזיר עליה. והנה לשון הבה"ל (ד"ה ויזהר שלא ישים וכ"ו) הוא דהשו"ע בסעי' ה' מיירי שהקדירה היתה מלאה תבשיל, וממילא לא נחשב כעומדת ע"ג הכירה, ומה"ט שרי שהייה לכתחילה, אבל בסעי' ג' מיירי בקדירה ריקנית דעומדת רק לסתום את חום

ת לקדירה התחתונה
ה שהעלה בחוט שני
זן קדירות שהכיסוי
רים על מנת שהאדים
ונה יעלו להקדירה
גם מן האדים, ודאי
לכתחילה בשבת את
כיון שכן הוא דרך
ישולו.

הרה"ל ל' יהושע חילן שליט"א

ספד אוי ה'אני
ג' שבי"ג תצוב
וה'אני ג'אני

לכתחילה, אבל אם אינו מקבל חום ישיר מהכירה אלא מהתבשיל המונח בקדירה התחתונה, בזה לא נחשב שמניח לכתחילה בשבת ע"ג כירה, אלא הרי כעין כנגד המדורה.

ובספר שלמי יהונתן (עמ' קפו) רצה לעלות נפק"מ גדולה לדינא בין הביאור של הבה"ל לביאור של החזו"א, בכה"ג שהניח קדירה ריקנית ע"ג אש מכוסה בפח, האם יהיה מותר בכה"ג לשהות לכתחילה בשבת, דלכאורה לדעת הבה"ל כיון שעכשיו הקדירה ריקנית אינה משמשת ככיסוי לאש, כי הפח הוא זה שמכסה את האש, ממילא אין הקדירה ריקנית נטפלת לכירה, וממילא נידון כנגד המדורה ומותר לשהות עליה לכתחילה, אבל לדעת החזו"א כיון שסו"ס אין תבשיל בקדירה שבו לעת את חום הכירה, ממילא מגיע חום ישיר מהאש לתבשיל שבקדירה עליונה, ולא חשוב כמונח כנגד המדורה, וא"כ אסור לשהות עליה לכתחילה בשבת.

וסיים בשלמי יהונתן שם דאפשר לפקפק בזה, כי יתכן דגם בכה"ג לדעת הבה"ל הקדירה ריקנית נטפלת לכירה, כיון שאם נותן הקדירה ריקנית משום שחושש שחום הפח ישרוף את חבשילו ורוצה להניחה להיותה כיסוי גוסף לאש, מסתבר שחבתטל לאש.

והגם דאינו ברור אם דין זה חלוי במח' הבה"ל והחזו"א, מ"מ מצינו בפוסקים שנחלקו בזה, וכמש"כ בשמירת שבת כהלכתה (תיקונים ומלואים פ"א הערה קי"ב) שהביא בשם חכם אחד דדוקא אם העמיד את הקדירה ע"ג האש גלויה כדי לתת לה דין גו"ק, אבל אם האש כבר מכוסה ומעמיד את הקדירה כדי לשנות מדרך הבישול, עדיף טפי, ושורי לכו"ע אף שהקדירה ריקנית, וא"כ הה"ע לגבי צלחת הפוכה ע"ג גו"ק עכ"ד, וסיים לומר השמירת שבת כהלכתה וראה לשון הבה"ל הנ"ל שהקדירה הריקנית עומדת רק לסתום את חום הכירה, נעשית הכירה רק כגורף וקטום עכ"ל. מבואר מדבריו דבכה"ג מותר לשהות לכתחילה ע"ג הקדירה ריקנית, ומשמע נמי מדבריו שגם לדעת הבה"ל הדין כן, והוא כנ"ל.

וכמו כן פסק לדינא בשו"ת שבט הלוי (ח"א סי' צ"א) דקדירה ריקנית שעומדת על גבי אש מכוסה בפח, מותר לשהות עליה לכתחילה כדין שהייה לכתחילה ע"ג קדירה מלאה, כי כמו דע"ג קדירה מלאה לא נחשב שמשחה ע"ג הכירה אלא ע"ג הקדירה, כמו כן ע"ג קדירה ריקנית שעומדת ע"ג אש מכוסה, לא נחשב שמשחה ע"ג הכירה אלא ע"ג הקדירה וש"י.

אולם בשו"ת או נדברו (ח"ג סי' י"ד) אריך לחלוק על דברי השבט

הלוי, דזה דבר חדש וגם אינו מסתברא כלל דאם ישים ב' דברים שעושים זה כגו"ק היאך יהיה בזה כדין קדירה מלאה, ומה שכתב דאם מניח פח אין הקדירה ריקנית נטפלת לכירה, זה אינו דהרי ודאי דכל שמשמש כדי ליתן קדירה ע"ג כירה או כדי שלא ישרף האוכל, או משום להחזיר, הכל נקרא שימוש להכירה ואין הכולל כלל בין פח אחד לשני פחים ע"ג הכירה, וכמו כן אין הכולל בין פח וקדירה עליה, ורק קדירה מלאה שאני משום דאפי' באופן זמני אינה בטילה להכירה אלא בטלה להאוכל שבתוכה.

ובם שכות יצחק (עמ' נט') הביא בשם הגרי"ש אלישיב שליט"א דס"ל דאפי' אם יתן כמה קדירות זו ע"ג זו, אסור ליתן על גביהן לכתחילה בשבת, דמאתר ואין הקדירה ריקנית חשיבא רק כגו"ק, כשם שודאי אסור ליתן לכתחילה בשבת אפי' ע"ג כירה שקטמה בכמה שכבות של אפר הכ"נ בזה. וכעין זה מבואר בשו"ת אג"מ (ח"א סי' צ"ג ד"ה ובדברי תנור) דאם כיסוי פח אחד לא מהני להתיר נתינה לכתחילה לא יועיל אם יתן ב' פחים עיי"ש.

וכן פסק בחוט שני (ח"ב עמ' קכ"ט) דאסור לשהות לכתחילה ע"ג כמה קדירות ריקניות, כי רק בקדירה מלאה שרי משום שהעליונה מתבשלת מחמת הקדירה העומדת על האש ולא מן האש

עצמה, משא"כ בקדירה ריקנית שהקדירה העליונה מתבשלת מן האש ואסור, וא"כ הכ"נ אם מניח כמה קדירות ריקניות דסו"ס העליונה מתבשלת מן האש עצמה.

וע"פ מח' זו נדון לקמן (סימן סא' אות ג') אם שיהה מע"ש קדירה ע"ג קדירה ריקנית שעומדת ע"ג אש מכוסה, האם בשבת מותר להסיר את הקדירה התחתונה מן האש, ולהניח הקדירה העליונה ע"ג הפח בשבת או לא.

ולאחר כל האמור יש לדון האם הגם שהפוסקים נקטו לדינא כחילוקו של הפמ"ג שיש חילוק בין קדירה מלאה לקדירה ריקנית, ולא כמו שתירץ הדגול מרבבה שטעמו של המחבר שהתיר בסעי' ה' שהייה לכתחילה ע"ג קדירה, הוא משום דהתם מיירי בפאנדי"ש וסמך על דברי הר"ן דדבר שאין דרכו לבשלו ע"ג כירה לא גזרינן שמא יחתה, מ"מ אפשר לצרף דעתו לניד"ד בכה"ג שהניח קדירה ריקנית ע"ג אש מכוסה בכיסוי פח וכדו', וכרצונו להניח דברי מאפה ע"ג הקדירה ריקנית, האם בכה"ג יהיה מותר לשהות לכתחילה המיני מאפה או חלה ע"ג הקדירה ריקנית או לא. ואח"ל דבזה יש להחמיר, מ"מ אפשר לדון עוד בכה"ג שמניח את הקדירה ריקנית ע"ג אש מכוסה, אבל אינו מניח את הקדירה כנגד האש ממש, דבאופן כזה יש שדנו מקום זה כנגד המדורה וכמו שנבאר לקמן (סי')

הלוי, דזה דבר חדש וגם אינו מסתברא כלל דאם ישים ב' דברים שעושים זה כגו"ק היאך יהיה בזה כד"ן קדירה מלאה, ומה שכתב דאם מניח פח אין הקדירה ריקנית נטפלת לכירה, זה אינו דהרי ודאי דכל שמשמש כדי ליתן קדירה ע"ג כירה או כדי שלא ישרף האוכל, או משום להתיר, הכל נקרא שימוש להכירה ואין הבדל כלל בין פח אחד לשני פחים ע"ג הכירה, וכמו כן אין הבדל בין פח וקדירה עליה, ורק קדירה מלאה שאני משום דאפי' באופן זמני אינה בטילה להכירה אלא בטלה להאוכל שבתוכה.

ובס' שבות יצחק (עמ' נט') הביא בשם הגרי"ש אלישיב שליט"א דס"ל דאפי' אם יתן כמה קדירות זו ע"ג זו, אסור ליתן על גביהן לכתחילה בשבת, דמאחר ואין הקדירה ריקנית חשיבא רק כגו"ק, כשם שודאי אסור ליתן לכתחילה בשבת אפי' ע"ג כירה שקטמה בכמה שכבות של אפר הכ"נ בזה. וכעין זה מבואר בשו"ת אג"מ (ח"א סי' צ"ג ד"ה וכדבר תנור) דאם כיסוי פח אחד לא מהני להתיר נתינה לכתחילה לא יועיל אם יתן ב' פחים עיי"ש.

וכן פסק בחוט שני (ח"ב עמ' קכ"ט) דאסור לשהות לכתחילה ע"ג כמה קדירות ריקניות, כי רק בקדירה מלאה שרי משום שהעליונה מתבשלת מחמת הקדירה העומדת על האש ולא מן האש

סה
מח'
צינו
ירת
זעה
ז אם
ז כדי
כבר
שנות
זכ"ע
לגבי
וסיים
ז לשון
עומדת
הכירה
מדבריו
ה ע"ג
מדבריו
א כנ"ל.
ט הלוי
ריקנית
ת, מותר
שהייה
כי כמו
שמשהה
כמו כן
ע"ג אש
ג הכירה
י.
ג סי' י"ד)
רי השבט

סימן נח'

שהייה לכתחילה בשבת ע"ג כ

מכוסה בנ חשמלית, כ מותר לשהו דרך לבשל, כ כמבשל, כ ע"ג כיסוי היתרים, דל אלא דוקא לדעוך קימ במצב אחד גז שנשארו במדה שוה, שמא יחתה דשאני קדי המפטיק ב משא"כ הפ לעיל בסי'

והביא שם אמר לחמם בשבו צורכו ע"ג כ ונסתייע ממו דף על התנו של תבשיל הניח פח של על גבי כיר מפסקת בין

הנה כבר נזכר לעיל (סימן נה') הסתירה בדברי המחבר דכסעי' ג' מבואר דאסור לשהות לכתחילה בשבת ע"ג הקדירה, ואילו בסעי' ה' מבואר להדיא דמותר לשהות לכתחילה ע"ג הקדירה.

ונאמרו בזה ג' תירוצים, א) הרגול מרבבה תירץ דכל מה שהתיר השו"ע שהייה לכתחילה היינו כמיני מאפה וכדו' שאין דרך לבשלם ע"ג הכירה, רבזה ניכר שאינו נותנו שם אלא לחממו, ולכך לא גזרינן שמא יחתה, אבל בשאר תבשילים דדרכן לבשלם ע"ג הכירה, בזה אין להתיר אלא רק חזרה בלבד. ב) דעת הפמ"ג היא שיש לחלק בין קדירה מלאה לקדירה ריקנית, דאם הוא מלאה מותר לשהות לכתחילה, אבל בקדירה ריקנית לא הותר אלא חזרה בלבד. ג) והמחצית השקל תירץ עפ"י דברי המג"א שיש חילוק בין תבשיל לח לבין תבשיל יבש, דאם הוא יבש שרינן לשהות לכתחילה, אבל אם הוא תבשיל לח אפי' אם הוא חם דליכא איסור בישול לא שרינן כי אם חזרה.

ולפי דברי המג"א העלה בשו"ת יחווה דעת (ח"ב סי' מ"ה) להתיר לשהות לכתחילה בשבת תבשיל יבש ע"ג כירה

קדירה מלאה, דטעם הבה"ל שהוא משום שהאוכל שמונח בתוך הקדירה, מפטיק בין האש והתבשיל שמונח ע"ג כיסוי הקדירה, עד שלא נחשב כלל כעומד ע"ג הכירה, כי קדירה מלאה אינה נטפלת לכירה, משום שלא באה לכסות את האש בלבד, א"כ אפשר שכל זה הוא בכה"ג שאפשר לקבל הנאה מהתבשיל שנמצא בפנים, דאז האוכל שפיר מפריד בין האש והתבשיל שמניחין ע"ג הקדירה, אבל בניד"ד שא"א להגיע למים שבתוך הפח, א"כ ברור שבטלים המים לגבי הפח, והכל נחשב כפח עבה, וא"כ אסור לשהות שם לכתחילה.

אבל לדעת החזו"א שכל ההיתר של קדירה מלאה הוא משום שהאוכל שמונח בקדירה תחתונה כולעת חום הכירה, ואין חום עולה לעליונה אלא מחום הקדירה, א"כ יש לומר שגם בניד"ד מאחר שיש מים בתוך הפח, ממילא בולעים חום הכירה, ודומה ממש לקדירה שיש בתוכה אוכל. וע"י שם שרצה לומר דאפשר דגם לדעת החזו"א אסור, מכיון שמחוברות ב' שכבות המתכת אהדי כגוף אחד, וא"כ אפשר דגם שכבה הלעיונה של הפח מתחמם מאש הכירה גופא כמו שכבה התחתונה, וכהא דאמרינן דמתכת חם מקצתו חם כולו.

נט", האם בכה"ג נוכל לצרף דעתו ונוכל לשהות לכתחילה מיני מאפה או לא, וצ"ע לדינא.

ומצאתי בשו"ת אול"צ (ח"ב פ"ל סעי' יג' בביאורים) שכתב דאפשר שמותר ליתן לחם ע"ג מכסה הפח אפי' כנגד האש, כיון שבמכסה פח אין חשש אלא משום מיחזי כמבשל, ובלחם שדרכו באפיה לא שייך חשש זה עיי"ש.

ב

שהייה לכתחילה ע"ג פח כפול שיש בתוכו מים

יש לדון האם מותר ליתן לכתחילה בשבת ע"ג פח כפול שיש בתוכו מים, דהיינו פח העשוי משתי שכבות של מתכת, ובין שתי שכבות המתכת יש מים, ושתי שכבות המתכת מחוברות באופן שא"א להגיע למים שמונחים ביניהם, והספק היא אם דבר זה נחשב כקדירה מלאה ומותר ליתן עליו לכתחילה בשבת, או דלמא דמאחר שהשתי שכבות המתכת מחוברות חשיבי כדבר אחד, דהיינו כפח רגיל אלא שהוא קצת יותר עבה.

ומצאתי בס' כללי שבת (עמ' תשע"ד) שרצה לתלות דין זה בין המח' בין החזו"א לבה"ל בטעם ההיתר של

שהייה בשבת ודאי אסור, מ"מ במשנ"ב (ס"ק פ"א) מבואר להדיא שהבין בדעת המג"א דרין זה הוא אפי' ליתן לכתחילה בשבת, וא"כ לדבריו היה צריך להיות מותר ליתן לכתחילה בשבת ע"ג קדירה ריקנית דומיא דעץ או דף.

אמנם זה אינו וכמ"ש בס' כללי שבת (עמ' תשע"ו) דכל דברי המג"א שהתיר ליתן לכתחילה בשבת ע"ג עץ או דף שע"ג התנור, מיירי כשנתן העץ או הדף ע"ג תנור "בית החורף" או על "המעזיבה" שעל התנור, שאין הדרך לבשל שם, ולכן היכא שעושה היכר כגון שמניח עץ או דף, מותר ליתן לכתחילה, כיון שנותן הקדירה ע"ג מקום שאין דרך לבשל שם, וגם ע"ג מקום שהוא מכוסה בעץ או דף, ולא נחשב שמניח הקדירה ע"ג הכירה כלל, אבל כשמניח קדירה ריקנית או מכסה הפח על מקום אש, שהדרך לבשל שם כגון בכירות שלנו, ומניח תבשיל ע"ג קדירה ריקנית, נהי שהאש נחשב כאש מכוסה וכגו"ק, אבל עדיין נחשב התבשיל כאילו מונח ע"ג הכירה, ואסור ליתן שם לכתחילה.

משאר התנור אלא כל התנור בכלל האיסור, והוסיף לומר דמלבד זה אסור ליתן לכתחילה בשבת ע"ג הפח אפי' במקום שאין היס"ב מטעם שכתב החזו"א שלא ליתן תורת כל אחד בידו.

ובשו"ת אול"צ (ח"ב פ"ל סעי' י"ג) פסק נמי דאסור לשהות לכתחילה בשבת ע"ג מכסה הפח כשיש תחתיו אש, כיון שדרך לבשל כך בחול, ורק לשהות ע"ג מכסה הפח במקום שאין תחתיו אש שרי, משום דאין דרך לבשל כן בחול, ודינו ככנגד המדורה דמותר ליתן לכתחילה בשבת.

← **אבל** באמת יש ללמוד להתיר שהייה לכתחילה בשבת ע"ג כיסוי הפח וע"ג קדירה ריקנית מדברי המהרי"ל (מנהגים הל' שבת ס" ט"ז, הובא דבריו במג"א ס"ק ל"א) שכתב ד"ל אם מונח עץ או דף על התנור מותר להניח עליה קדירה עכ"ל, ומשמע דמותר ליתן תבשיל אפי' ע"ג קדירה ריקנית, דומיא דעץ או דף שמוחר ליתן עליו תבשיל אע"פ שאין אוכל בתוך העץ או דף. והגם שדעת המחצית השקל (ס"ק ל"א) היא דכל דברי המהרי"ל היינו לדיני חזרה אבל תחילת

ספר אור חזק

ה' שרייב חזק
נראה שג"כ

בר"ל ל' יג' חזק
ש"כ

יב. שא"ל. בכמה מעלות חום נחשב שהיד סולדת בו.

תשובה. מים שהגיעו לארבעים מעלות (צלזיוס) יש להחשיבם כמים שהיד סולדת בהם.

יג. שא"ל. האם מותר ליתן בשבת לחם או תבשיל קר על גבי פלטה חשמלית או על מכסה הפח שעל גבי האש, כדי לחממם.

ארבעים וחמש מעלות, ועל כרחך שעד ארבעים וחמש מעלות אינו נחשב חם.

ולענ"ד אין נראה כן, דאיך אפשר להכחיש המוחש שכריסו של תינוק נכוית בארבעים מעלות, ואף על הראיה צריך עיון, שהרי שם בחולין מובאת מחלוקת אם בית השחיטה צונן או חם, והרי יש בעלי חיים שחום בית השחיטה שלהם הוא שלושים ושמונה מעלות, ואיך אפשר שנחלקו במציאות בהפרש כל כך גדול, שיהא מ"ד שבשלושים ושמונה מעלות חשיב חם, ומ"ד אחר יסבור שאף בארבעים וחמש מעלות נחשב צונן. ועל כרחך שכל הדיון בגמ' שם הוא אם בית השחיטה הוא כדין כלי ראשון שמבשל, או כדין כלי שני שאינו מבשל, ודוחק לומר שהמחלוקת אי בית השחיטה צונן או חם היא מחלוקת במציאות, אלא נראה שמחלוקתם אם בית השחיטה דינה כדין חם או כדין צונן, וכמו שנתבאר. ואף שכתב הטור ביו"ד סימן ק"ה בשם הרשב"א דחום בית השחיטה וחום הכסלים פחותים מכלי שני, אין להוכיח מכאן על דרגת החום, דודאי שמעלת החום בכלי שני גבוהה יותר ואפ"ה אינו מבשל. ולכן אין להקל ביותר מארבעים מעלות.

ומכל מקום, אף שמארבעים מעלות חום, יש לחוש דחשיב יד סולדת בו, אין זה ודאי שהיד סולדת בו עד כשמונים מעלות חום, שבבא"ח שנה שניה פרשת בא אות ה' כתב, נקיט האי כללא בידך, כל היכא שזה החמין ראוי לשתיה או לאכילה, שאין האדם נמנע מכוח ריבוי החימומו, הרי זה לא חשיב יס"ב, ואם ימנע מלשתותו או לאוכלו מרוב חומו, הרי זה נחשב בכלל יס"ב. והנה עד כשמונים מעלות חום יש לחוש שאין נמנעים מלשתות מחמת החימומו, ולכן אין להקל בפחות משמונים מעלות. ומשום כך, לענין בישול אחר בישול וכדומה, אין להקל להחשיב ודאי מבושל עד שיהא בו שמונים מעלות חום.

יג. דבר יבש אף שאין בו בישול אחר בישול, מותר ליתן אותו רק כנגד המדרה, אך לא ע"ג האש, →

כנתונים בכלי שני, כיון דעכ"פ כלי שני הוא, או שהטעם שכלי שני אינו מבשל הוא משום שדפנותיו אינן חמות ומה שבתוכו הולך ומתקרר, כמ"ש בתוס' שבת מ' ע"ב ד"ה ושמ"מ, ולפי זה במקום שדפנות הכלי חמות לא שייך טעם זה. ויש להוכיח מהגמ' בשבת מ"ב ע"א, והובא להלכה בשו"ע בסימן ש"ח סעיף י"א, אמבטי של מרחץ שהיא מלאה מים חמין, אעפ"י שהיא כלי שני אין נותנין לה מים צונן, מפני שמחממן הרבה. ולכאורה צ"ב, שהרי כלי שני אינו מבשל בכל אופן, ולמה כאן אסור אף בכלי שני. ועל כרחך צריך לומר שהטעם הוא שכיון שהאוויר במרחץ הוא חם, ממילא דפנות האמבטי הן חמות, ולכן אף שמערה מכלי ראשון לתוכן, אין לאמבטי דין כלי שני, מוכח מכאן שבאופן שהדפנות כבר חמות אין לכלי דין כלי שני. אלא שבתוס' שם ד"ה אבל, כתבו שהטעם הוא מכיון שמים העומדים לרחיצה חמין הרבה איכא למיגזר, שהרואה אותן חמין כל כך סבור דכלי ראשון הוא, ולפ"ז אין ראייה לנידון דידן. וממש"כ בט"ז יו"ד סוף סימן צ"ב, בדין מצקת שדינה ככלי ראשון משום שדפנותיה חמות, ע"ש. אין ראייה לנ"ד, דשאני מצקת שנכנסת לתוך הכלי ראשון, אבל כלי שני שהוא חם מכה שהיו בו מים חמים מעירו מכלי ראשון, אפשר שבפעם השניה אינו מבשל, וראה בגינת ורדים כלל ג' סימן ט' בדין הקפה, שהסתפק אם דפנות הכלי חמות אי חשיב מבשל אף בכלי שני, וכתב חוששני לו מחטאת, ע"ש.

יב. שיעור שהיד סולדת בו הוא בכדי שכריסו של תינוק נכוית בו, כמפורש בשבת מ' ע"ב ובשו"ע בסימן ש"ח סעיף י"ד ע"ש. ובמציאות נראה שכריסו של תינוק נכוית בשיעור של כארבעים מעלות, ולכן יש להחמיר לענין איסור בישול מארבעים מעלות ומעלה.

והנה גדול אחד רצה להוכיח שעד ארבעים וחמש מעלות ודאי אינו נחשב יד סולדת בו, שהרי קי"ל בית השחיטה צונן (ראה חולין ה' ע"ב), והרי חום בית השחיטה של ברווז חולה יכול להגיע עד

הרי"ז ל קן ציון אבא שאול נב"מ

תש
גופי
אפי
שהי
וכמב
ובטע
האש
דשבו
ולדע
דמיח
שאינ
ומכס
בפרק
שמא
בפלג
לחוט
אכל
חול,
יבש
תחתי
שמו
ע"ש
שיש
חימו
להחו
אף ו
חשע
לא ל
במה
גבי ו
וצ"ע
הרי
ונרז
בב"י
רוב
הבי
רוטב
בספ
שיש
וצר

תשובה. מותר ליתן תבשיל קר יבש, שאין בו רוטב כלל, על גבי מכסה הפח במקום שאין תחתיו אש, וכן יש להתיר ליתן תבשיל על גבי פלטה השמלית במקום שאין תחתיו גופי חימום, אבל במקום שיש תחתיו אש אין לשים תבשיל קר, ואפילו יבש. ותבשיל שיש בו אפילו מעט רוטב, אין ליתנו אפילו במקום שאין תחתיו אש, אלא אם כן הוא חם עדיין בכדי שהיד סולדת בו. **L**

שם שיש בו מים, וכן מסתבר, שהרי כיון דקי"ל שיש בישול אחר בישול בלח, א"כ מה לי רוב רוטב ומה לי מיעוט רוטב, דעכ"פ הרוטב מתבשל ויש בו משום בישול, וכבר תמה בזה בספר אגלי טל מלאכת אופה ע"ש. וכן כתב בהגהות הר"ד במברגר על הטור שהוא טעות סופר בב"י, וכן דעת מורנו הגאון רבי עזרא עטייא זצ"ל. ולכן אין להקל במיעוט רוטב, וכמ"ש הגאון ר' זלמן בשו"ע שלו סימן ש"ח סעיף י"א, שרק תבשיל שאין בו רוטב כלל דינו כיבש, ואין בו בישול אחר בישול.

ואמנם הגאון ר' זלמן התמיר יותר, וכתב בסידורו, והובא בפסקי הסידור בסוף שו"ע הרב בהלכתא רבתא לשבתא, שאף ציר הבלוע בתוך תבשיל יבש נחשב כדבר לח שיש בו משום בישול אחר בישול, ולכן אסר לחמם בשר או עופות צלויים, משום שבשעה שמתחממים יוצא מהם המוהל ומתחמם, מ"מ כבר כתב מרן בשו"ע להתיר בזה לענין איפנדא, וכמו שיתבאר בבאורים לתשובה הבאה. ואמנם נראה שהמקור לדברי הגר"ז הוא מהרא"ש בפרק כירה סימן י"ז, שכתב שאין לשים בשר מליח בכלי ראשון, שאעפ"י שבשר קשה להתבשל כמבואר בגמ' שם, מ"מ הלחלוחית שבו מתבשלת, מוכח שגם במוהל היוצא יש בו משום בישול. ומ"מ נראה דיש לחלק, דהתם מיירי בבשר שלא נתבשל מעולם, שאפילו שאין בישול בבשר יש בישול בלחלוחית שבו, מה שאין כן בנ"ד שכבר מבושל ואין בישול אחר בישול, ומה שיוצא המוהל אח"כ ומתחמם הוי כגרמא, שהרי בשעה שהניח ע"ג הכירה הגרופה או בכלי ראשון היה המוהל הזה בלוע, והיה דינו כיבש, ומה שאח"כ הפשיר הוי כגרמא. ולכן נראה שיש להתיר להניח דגים וקציצות שאין בהם רוטב מבחוץ, וכמו שנתבאר.

ועוד נראה שיש להקל בשעת הצורך לשים מאכל עם רוטב, אם בדעתו להוציאו קודם שיגיע הרוטב לשיעור שהיד סולדת בו, דיש לצרף בזה את שיטת רש"י בשבת מ' ע"ב, וכפי שהבין בדבריו הר"ן שם, שמותר להניח דבר שאינו מבושל אם דעתו

וכמבואר בשו"ע סימן ש"ח סעיף ט"ו ובב"י שם, ובטעם הדבר שאסור ליתן דבר שכבר התבשל ע"ג האש יש מחלוקת בראשונים, לדעת הרא"ש (פרק ג' דשבת סימן י') אסור לשים ע"ג האש שמא יחתה, ולדעת הר"ן (מוכא שם בב"י) הטעם הוא משום דמיחזי כמבשל. אבל כנגד המדרשה מותר ליתן, משום שאין חשש חיתוי ולא מיחזי כמבשל. והנה פלטה ומכסה פח דינם כגרוף וקטום, וכמו שנתבאר לעיל בפרק י"ז בבאורים לתשובה א' ע"ש, ולא שייך בהם שמא יחתה, מכל מקום יש חשש מיחזי כמבשל גם בפלטה ובמכסה פח, כיון שדרך לבשל כך בחול, ויש לחוש לדעת הר"ן, ואין ליתן שם שום מאכל בשבת. אבל במקום שאין תחתיו אש אין דרך לבשל אף כיום חול, ואין זה נראה כמבשל. ולכן מותר לשים מאכל יבש קר ע"ג הפלטה או ע"ג מכסה הפח במקום שאין תחתיו אש או גוף חימום, שדינו כמו נגד המדרשה שמותר, וכמו שנתבאר לעיל בבאורים לתשובה ט' ע"ש. ואפשר שבפלטה שאין הברל גדול בין מקום שיש תחתיו גוף חימום למקום שאין תחתיו גוף חימום, חשובה כולה כמקום שתחתיו אש, וטוב להחמיר בזה. ועוד נראה, שאפשר שמותר ליתן להם אף במקום שתחתיו אש, שכיון שבמכסה פח אין חשש אלא משום מיחזי כמבשל, בלחם שדרכו באפיה לא שייך חשש זה. וראה עוד בב"י בסוף סימן רנ"ג במה שכתב על דברי הר"ן לענין נתינת פאנדי"ש על גבי כירה, ובבאה"ל בסימן רנ"ג סעיף ג' ד"ה ויזהר, וצ"ע. וכל זה בדבר יבש, אבל בתבשיל שיש בו רוטב, הרי קי"ל שיש בישול אחר בישול בלח, וכמבואר בשו"ע בסימן ש"ח סעיף ד' ע"ש. **L**

ונראה שאף אם יש בו רק מעט רוטב יש לאסור משום בישול אחר בישול, שאעפ"י שכתוב בב"י בסימן ש"ח בשם רבנו ירוחם תבשיל שיש בו רוב רוטב וכו', ומשמע שאם מיעוטו רוטב מותר, וכן הביא להלכה בכה"ח שם אות ס"ב שרק אם רובו רוטב אסור, נראה שטעות סופר היא בב"י, שהרי בספר רבנו ירוחם לא מוזכר הלשון רוב רוטב, אלא שיש בו רוטב, ונראה שנתחלפה המילה בו ברוב, וצריך לגרוס בב"י שיש בו רוטב, וכמ"ש מרן בשו"ע